

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycanda
vəkil əməliyyat
zamani
öldü
yazısı səh.5-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 11-13 may 2024-cü il Şənbə № 81 (8454) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezident Füzuli, Şuşa və Laçına səfər etdi - mühüm mesajlar

Dövlət başçısı və xanımı Şuşada birinci yaşayış kompleksinin açılışına qatıldılar; ilk sakinlərə açarlar təqdim edildi

yazısı səh.2-də

Fransa "daşları" nə vaxt yığacaq? - "Le Figaro"-nun obyektivliyi, səfirin yersiz qərəzi...

yazısı səh.8-də

Revanşistlərin son patronları - Paşinyana vaxt qoyuldu, terror təhdidi...

yazısı səh.9-də

ABŞ-dan növbəti "ikili standartı" - iş Putinə və Netanyahuya gələndə...

yazısı səh.12-də

Özəlin Azərbaycana özəl səfəri - təfərrüat

yazısı səh.7-də

Qərbdən rəsmi anons: ABŞ dünyada hegemon statusunu itirir - sevinəkmə...

yazısı səh.12-də

Qanundakı dəyişikliklər məişət zorakılığının qarşısını ala biləcəkmə - rəy

yazısı səh.13-də

Dönərdən zəhərlənmələr: yeyək, yeməyək?

yazısı səh.4-də

Ukrayna da döyüşə məbusları aparır - niyə indi...

yazısı səh.14-də

Cavanşir körpüsü ilə bağlı yaxın günlərdə qərar veriləcək

yazısı səh.13-də

ALMANİYADAN SONRA ALMATI - SÜLH DANİŞİQLARINDA SIĞRAYIŞ

XİN başçıların görüşü Azərbaycan və Ermənistan arasında sazişin razılaşdırılmasına yönəlib; kommunikasiyaların açılması da müzakirə mövzudur; **siyasi ekspert**: "İlkin razılaşma variantı da var"...

yazısı səh.3-də

Qaz bazarındakı oyunlar: Avropa arxayın görünür, amma...

Qış mövsümündən rekord ehtiyatla çıxan qoca qitə anbarlarını sürətlə doldurur

yazısı səh.5-də

Eldəniz Əmirov:
"Quru sərhədin açıq olması o demək deyil ki..."

yazısı səh.4-də

Aydın Hüseynov:
"Üctərəfli bəyanatı tamamilə qüvvədən düşmüş hesab etmək olmaz"

yazısı səh.6-də

MSK sədri təsdiqlədi - COP29-a görə parlament seçkiləri irəli çəkiləcək

yazısı səh.7-də

Prezident Füzuli, Şuşa və Laçına səfər etdi - mühüm mesajlar

Dövlət başçısı və xanımı Şuşada birinci yaşayış kompleksinin açılışına qatıldılar; ilk sakinlərə açarlar təqdim edildi

Prezident İlham Əliyev mayın 10-da Qarabağa səfər edib.

O, öncə Füzuli rayonunda Köndələnçay su anbarları kompleksinin təmir-bərpadan sonra açılışında iştirak edib, daha sonra Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunda aparılan işlərlə tanış olub, bu yolda inşa edilmiş birinci tunelin açılışına qatılıb.

Daha sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şuşada inşa ediləcək üçüncü yaşayış kompleksinin təməlqoyma mərasimində iştirak ediblər, Çöl Qala məscidində aparılan bərpa işləri, Üzeyir Hacıbəylinin ev-muzeyində aparılan bərpa işləri ilə tanış olublar, habelə Şirin su hamamının bərpadan sonra açılışında iştirak ediblər.

Bundan başqa onlar Aşağı Gövhər Ağa məscidində aparılan bərpa işləri ilə tanış olublar, Mamayı məscidinin bərpadan sonra açılışına qatılıblar.

Daha sonra Prezident və xanımı Şuşada birinci yaşayış kompleksinin açılışında iştirak edib və şəhərə köçmüş ilk sakinlərlə görüşüblər.

"Azərbaycan xalqı elə bir qəhrəmanlıq, elə bir fədakarlıq göstərmişdir ki, bu gün bütün dünyada Azərbaycan oğulları haqqında danışırıqlar və bizim xalqımıza hörmət edirlər".

Bunu Prezident Şuşaya qayıdan ilk sakinlərə mənzillərinin açarlarının təqdim edilməsi mərasimində çıxışı zamanı deyib: "Minsk qrupunun 28 ildəki fəaliyyəti Azərbaycan xalqına qarşı yönəldilmişdir. Onların yalançı vədləri və fəaliyyətsizliyi təsadüfi deyildi. Onlar məsələni həll etmək istəmirdilər. Onlar bu torpaqları ermənilərə vəd vermişdilər. Necə ki, sovet dövründə ermənipərəst Qorbaçov və ondan sonra Yeltsin bu torpaqları ermənilərə vəd vermişdilər və Fransa da, Amerika da, həmçinin. Bu gün də baxın, bizə qarşı kimlər, necə deyirlər, əsas rol oynayırlar - Fransa və Amerika. Bunu açıq demək lazımdır, daha çox Fransa. Onlar da bilməlidirlər ki, bizim iradəmizdən kənar bu bölgədə heç bir məsələ həll olunması deyil. Hansısa səfirin Şuşaya gəlməsi bizə minnət kimi təqdim edilməməlidir. Gəlir gəlsin, gəlmir, heç lazım da deyil. Guya onların gəlib-gəlməməsi ilə nəşə dəyir, heç nə deyismir. Burada, bu torpaqda söz sahibi bizik".

Bundan sonra Prezident İlham Əliyev Xankəndi-Şuşa-Laçın avtomobil yolunda görülən işlərlə tanış olub, Əliyev Şuşa rayonunun Turşsu qəsəbəsinin təməlini qoyub.

Həmçinin, Prezident Laçın rayonunun Sus kəndində görülmüş işlərlə tanış olub, kəndə köçmüş sakinlərlə görüşüb, "AzərEnerji" ASC-nin "Zabux" və "Qarıqışlaq" Kiçik Su Elektrik stansiyalarının açılışlarında iştirak edib.

Hikmət Mirzəyev və Kərəm Mustafayev Türkiyə nümayəndə heyəti ilə görüşüb

Türkiyə Respublikasının Milli Müdafiə Universitetin nümayəndə heyətinin "Xarici tədris gəzintisi" çərçivəsində ölkəmizə səfəri başa çatıb. Türkiyəli qonaqlar səfər çərçivəsində Quru Qoşunlarını və Əlahiddə Ümumqoşun Ordunu ziyarət ediblər.

Müdafiə nazirinin müavini - Quru Qoşunların komandanı general-leytenant Hikmət Mirzəyev Türkiyə nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Görüşdə qardaş ölkə ilə hərbi təhsil sahəsində əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri müzakirə edilib, o cümlədən qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlərlə bağlı ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb.

Səfər çərçivəsində Türkiyə nümayəndə heyəti, həmçinin işğaldan azad edilmiş ərazilərimizi ziyarət edib və burada dislokasiya olunan hərbi hissələrdə olub.

Qonaqlara işğal dövründə Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən xalqımıza qarşı törədilən van-

dan keçən şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Qonaqlar torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi və ərazi bütövlüyümüzün təmin olunması uğrunda döyüşlərdə uğurla iştirak edən bölmələrin keçdiyi döyüş yolu haqqında geniş məlumatlandırılıb.

Daha sonra türkiyəli nümayəndələr Əlahiddə Ümumqoşun Ordunu ziyarət ediblər.

Müdafiə nazirinin müavini - Əlahiddə Ümumqoşun Ordu komandanı general-polkovnik Kərəm Mustafayev Türkiyəli nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Görüşdə Azərbaycan və Türkiyə arasında hərbi təhsilin cari vəziyyəti müzakirə edilib, qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi məqsədilə bu cür görüşlərin əhəmiyyəti xüsusi vurğulanıb.

10 yaşlı uşağın itkin düşməsi barədə cinayət işi üzrə icraat bərpa edilib

İmişli rayon prokurorluğunda cinayət işi üzrə icraatın dayandırılması haqqında qərar qəbul edilib: "Qərardan məhkəməyə şikayət etmək nəzərdə tutulurdu. Lakin mayın 10-da İmişli rayon prokuroru Valeh Səmədovun qəbulunda olduğumuz zaman icraatın təzələnməsi haqqında qərar qəbul edildiyini öyrəndik.

Bu barədə APA-nın Mil-Muğan bürosuna hüquq müdafiəçisi Samir Zeynalov məlumat verib.

S.Zeynalov deyib ki, Xankişiye Rasim Vasif oğlunun 26 dekabr 2023-cü il tarixdə müəmmalı şəkildə itkin düşməsi faktı ilə bağlı ötən həftə

dalizmin nəticələri və dağıntılar, eləcə də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında azad edilmiş ərazilərimizdə aparılan bərpa-yenidənqurma işləri haqqında ətraflı məlumat verilib.

Komando və digər hərbi hissələri ziyarət edən türkiyəli nümayəndə heyəti hərbi qulluqçular üçün yaradılan şərait, eləcə də bölmələrimizin arsenalında olan döyüş texnikaları ilə tanış olublar.

Sonra hərbi qulluqçularla görüş keçirilib.

Əvvəlcə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və ölkəmizin suverenliyi, ərazi bütövlüyü uğrunda canın-

olan müşahidə kameraları ətrafı geniş və aydın şəkildə müşahidə etdiyindən bu barədə də sorğu ilə aidiyyəti üzrə müraciət edilib".

Bildirilib ki, hazırda əməliyyat-axtarış, istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Sosial şəbəkədə azyaşlının yük avtomobili tərəfindən vurulduğu, daha sonra iz itirmək məqsədi ilə kanalla atılması barədə məlumatlar yayılıb.

Mişustin yenidən Rusiyanın baş naziri oldu

Rusiya Dövlət Duması Mixail Mişustini yenidən Baş nazir vəzifəsinə təsdiqləyib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə TASS məlumat yayıb.

Güclü külək əsəcək, yağış yağacaq

Bakıda və Abşeron yarımadasında mayın 12-si günün ikinci yarısından 13-ü gündüzədək şimal-qərb küləyinin 15-18 m/s, yarımadanın bəzi yerlərində aralıq 20-23 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir.

Bu barədə APA-ya Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən bildirilib.

Qeyd edilib ki, mayın 12-si axşamdan 13-dək aralıq yağış yağacağı gözlənilir.

"Yarımadanın bəzi yerlərində qısamüddətli intensivləşəcəyi, şimşək çaxacağı ehtimalı var", - məlumatda vurğulanır.

Almaniyadan sonra Almatı - sülh danışıqlarında sıçrayış

XİN başçıların görüşü Azərbaycanla sazişin razılaşdırılmasına yönəlib; kommunikasiyaların açılması da müzakirə mövzudur; **siyasi ekspert**: "İlkin razılaşma variantı da var" ...

Mayın 10-da Almatıda Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirləri Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan arasında görüş başladı. Qazaxıstanda "Sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis edilməsi haqqında ikitərəfli Saziş" layihəsi üzrə danışıqların növbəti raundu keçirilir. Müzakirələr iki gün davam edəcək.

Ermənistanın Xarici İşlər Nazirliyinin yaydığı məlumata görə, görüşün əsas mövzusunun iki ölkənin ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması təşkil edəcək. Bundan başqa, iki ölkə arasında öhdəliklərin yazılı təsdiq olunacağı, eləcə də regionda nəqliyyat infrastrukturunun və ticarət marşrutlarının açılmasının müzakirə olunacağı gözlənilir.

Xatırladaq ki, aprelin 19-da Azərbaycan və Ermənistan arasında sərhəddə Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayevin və Ermənistan Respublikası Baş nazirinin müavini Mqer Qriqoryanın sədrliyi ilə Azərbaycanla Ermənistan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyası və Ermənistanla Azərbaycan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə Komissiyanın səkkizinci görüşündə anklav və eksklav məsələləri üzrə delimitasi-

ya prosesini davam etdirmək barədə razılıq əldə olunub. Bu razılıq sülhə doğru önəmli addım olmaqla yanaşı, mayın 10-da Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyanın Almatıda keçiriləcək görüşü ilə bağlı gözləntiləri artırır.

Baş nazir Nikol Paşinyan da mayın 7-də keçirdiyi mətbuat konfransında Almatı danışıqlarında irəliləyişə ümid etdiyini və hətta bu ilin noyabrınadək sülh sənədi imzalanmasının mümkün olduğunu söyləyib.

Maraqlıdır ki, bir gün sonra Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ankarada Azərbaycanın Baş naziri Əli Əsədovla görüşündə Bakı və İrəvan arasında sülh sazişinin ən qısa zamanda imzalanması olduğunu deyib. Ərdoğan tərəflər arasında əldə olunan irəliləyişdən məmnun olduğunu və iki ölkənin xarici işlər nazirləri mayın 10-da Almatıda keçiriləcək görüşündən müsbət

nəticələr gözlədiyini qeyd edib.

Onu da yada salmaq ki, Azərbaycan və Ermənistan XİN rəhbərləri son dəfə bu ilin fevralında Almaniyada, xarici işlər naziri Anjela Bərbokun moderatorluğu ilə bir araya gəliblər.

Görüşü və nəticəsini diqqətdə saxlamaq. Əsas gözlənti nədir, Bakı və İrəvan arasında danışıqlarda nəhayət, diplomatik sıçrayış olacaqmı?

Görüşdən bir neçə saat öncə Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov bildirib ki, Ermənistanla bugünkü danışıqların prosesə töhfə verəcəyinə inanır.

APA xəbər verir ki, Ceyhun Bayramov qazaxıstanlı həmkarı Murat Nurtleu ilə görüşdə delimitasiya komissiyaları arasında əldə olunmuş son razılığın fonunda erməni nazirlə danışıqların da öz növbəsində prosesə töhfə verəcəyinə dair inamın ifadə edib.

Ceyhun Bayramov onu da bildirib ki, onunla erməni həmkarının Almatıdakı danışıqları iki gün davam edəcək.

XİN rəhbərinin sözlərinə görə, Almatıda aparılan

danışıqlar Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normalaşması baxımından çox faydalı olacaq.

Ceyhun Bayramov açıq qalan məsələlərdə həll yolları tapmaq üçün növbəti iki gün ərzində məhsuldar işləməyi bacaracaqlarına əminliyini ifadə edib.

Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan isə görüşdən az öncə bildirib ki, Almatı görüşü Azərbaycanla sülh müqaviləsinin razılaşdırılmasına yönəlib.

Onun sözlərinə görə, tərəflər yalnız sülh müqaviləsi ilə kifayətlənmək istəmir. Belə ki, erməni nazir, eyni zamanda, regionda nəqliyyat kommunikasiyalarının bərpasının tərəfdarı olduqlarını vurğulayıb.

Nazirlərin görüşünün iki gün davam etməsi prosesdə ciddi irəliləyişlərin olacağı ehtimalını yaradır.

"Alyans" Araşdırmalar Mərkəzinin sədri Abutalıb Səmədov "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, indiyə qədər Azərbaycanla Ermənistan arasında aparılan sülh danışıqlarında əsas maneələr qarşı tərəf sayəsində yaranıb. Əvvəl Qarabağla bağlı ortalığa iddialar atırdılar. Bununla prosesi ləngitdilər. Son Qranada sammitində bizim təqdim etdiyimiz 5 baza prinsipinin üçünə əlavələr elədilər və növbəti dəfə sülh danışıqlarını dalana dirədilər. İndi əsas danışıqlar da həmin o üç baza prinsipi ətrafında gəlməlidir. Söhbət birincisi, ərazi bütövlüyünün tanınması ilə yanaşı ərazilərin rəqəmlərlə göstərilməsindən gedir ki, ermənilər bunu tələb edirlər. Ancaq delimitasiya aparmadan dəqiq rəqəm göstərmək çox çətindir. İkinci mühüm problem Almatı Bəyanna-

Prezident və xanımı Heydər Əliyevin məzarını ziyarət ediblər

10 may 2024-cü il Müasir müstəqil Azərbaycanın memarı və qurucusu, xalqımızın dahi oğlu və Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 101-ci ildönümü günü idi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ulu Öndərin Fəxri xiyabanda məzarını ziyarət ediblər.

Prezident İlham Əliyev Ümummilli Lider Heydər Əliyevin məzarı önünə əklil qoyub, Ulu Öndərin xatirəsini ehtiramla anıb.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Sonra birinci xanım Mehriban Əliyeva Ümummilli Liderin xatirəsini dərin hörmətlə yad edib.

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım Ulu Öndər Heydər Əliyevin ömür-gün yoldaşı, görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın xatirəsini yad edərək məzarı üzərinə gül dəstələri qoyublar.

Tanınmış dövlət xadimi Əziz Əliyevin və professor Tamerlan Əliyevin də xatirələri yad olunub.

məsi ilə əlaqədardır: "Ermənilər delimitasiyanın bərhüquqlu ola bilməz. 1991-ci il Almatı Bəyannaməsi əsasında aparmağı və 1975-ci ilin xəritəsini əsas götürməyi təklif edirlər. Ancaq Azərbaycan Prezidentinin bugünlərdə bəyan etdiyi kimi, sovet dövründə hətta inzibati sərhədlər dəqiq müəyyənləşməmişdi. Xüsusilə dağlıq ərazilərdə sərhədlər dəqiq deyil. Bu səbəbdən Almatı Bəyannaməsini əsas götürüb iddia etmək ki, inzibati sərhədlər hər yerdə dövlət sərhəddir və onun delimitasiya onun əsasında aparılmalıdır, bu bir qədər çətindir. Çünki bəzi yerlərdə sərhədlər yoxdur. Burda da Ermənistan müəyyən qədər götür-qoy etməlidir. Kommunikasiyaların açılması ilə bağlı da Ermənistanın ortaya atdığı müddəalar müəyyən qədər sülh sazişinin imzalanmasına problem yaradır. Çünki ermənilər təklif edirlər kommunikasiyalar dövlətlərin suverenliyi, yurisdiksiyası, qarşılıqlı və bərabərlik əsasında açılmalıdır. Bu da tamamilə yanlışdır. Çünki Naxçıvandan Azərbaycanın əsas hissəsinə gələn kommunikasiya ilə Ermənistandan məsələn, Rusiyaya və ya Çinə gedən ko-

munikasiyalar eyni bərbərhüquqlu ola bilməz. Azərbaycan dəfələrlə təklif edib ki, burada fərqli yanaşma tətbiq olunsun və Kaliningrad modeli əsas götürülsün. Bu məsələlər əsasən sülh sazişinin imzalanmasını ləngidib".

A.Səmədovun fikrincə, Almatıda danışıqları iki gün aparmaq barədə verilən qərar ona yönəlib ki, həmin o mübahisəli məqamlar aradan qaldırılsın və Azərbaycan Prezidentinin təklif etdiyi kimi baza prinsipləri əsasında ilkin razılaşma əldə olunsun, digər məsələlərlə bağlı müzakirələr davam etdirilsin: "Əgər Ermənistan konstruktiv mövqe tutsa bütövlükdə sülh sazişini imzalamaq çətin olmayacaq. Yeni ilkin razılaşma variantı da var. Ancaq sülh sazişinin bütövlükdə hazırlanması, paraflanması və sonradan liderlər tərəfindən imzalanması da mümkündür. Ümid edək ki, danışıqlar arzuladığımız nəticələri verəcək".

Qəzetimiz çapa gedənədək görüşün nəticələri barədə açıqlama verilməmişdi. Böyük ehtimalla açıqlamalar iki gün davam edən müzakirələr bitəndən sonra olacaq...

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan vətəndaşları 2024-cü ilin ilk rübündə xarici ölkələrdə 439.11 milyon manat həcmində xərclər çəkiblər və bu da 2023-cü ilə müqayisədə 74 faiz artım deməkdir.

Musavat.com bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinə istinadən xəbər verir.

Qeyd edilir ki, xaricə gedən turistlərin ən böyük xərci nəqliyyatla bağlıdır. Belə ki, ölkənin xaricə gedən turistlərin xərclərinin 37 faizi və ya 16.57 mln. manatı nəqliyyat xərcləri təşkil edir. 2023-cü ilin ilk rübündə bu rəqəm 38 faiz idi. Azərbaycanlı turistlər ən çox xərci Türkiyə, Rusiya, BƏƏ, Gürcüstan, Səudiyyə Ərəbistanı və Qazaxıstana səfər etməklə çəkiblər.

Bəs görəsən qeyri-rəsmi rəqəmlər hansı civardadır?

Nəzərə alsaq ki, 2020-ci ildən etibarən pandemiya səbəbindən ölkəmizdə quru sərhədlər bağlanıb, o səbəbdən də bu rəqəmlərin real vəziyyətdən bir neçə dəfə yüksək olması danılmazdır. Yoxsa bu amilin qiymətlərə o dərəcədə də təsiri yoxdur? Ümumiyyətlə, nəqliyyat xərcləri nə qədər olmalıdır ki, optimal qiymətlər formalaşsın?

Mövzu ilə bağlı iqtisadçı ekspert Eldəniz Əmirov

Quru sərhədlərinin açılması məsələsi yenidən gündəmdə

Eldəniz Əmirov: "Quru sərhədin açıq olması o demək deyil ki, xərclər həddən artıq aşağı düşəcək, çünki..."

Musavat.com-a fikirlərini bildirdi.

O dedi ki, istər yerli, istərsə də beynəlxalq tu-

rizm nəqliyyat xərcləri turizm xərclərinin əsasını təşkil edir: "Daxili turizmde avtomobil nəqliyyatı üstünlük

təşkil etsə də, beynəlxalq turizmde, əsas da məsafələrin böyük olduğu yerdə hava nəqliyyatı üstünlüyə

malikdir. Statistika onu göstərir ki, beynəlxalq səyahətlərdə hava nəqliyyatının payı 45 faiz üzərində göstəriciyə malikdir. Yaxın qonşular arası turizmle əlaqədar isə dəmir yolu nəqliyyatı xüsusi çəkiyə malikdir. Ona görə də Azərbaycanda sərhədlərin bağlı olmasının turizmə təsirini müzakirə edərkən mütləq şəkildə gələn turistlərin və potensialların hansı ölkələrdə olmasını araşdırılmasına ehtiyac var. Sadəcə olaraq beynəlxalq səviyyədə turizmin qiymətləri 2023-cü ildə artıb".

Ekspert əlavə etdi ki, Avropa üzrə biletlərin qiyməti 35 faiz artıb, Asiya biletlərində isə 23 faiz artım var. "Amma Azərbaycanda ötən illər qiy-

mətlərin kifayət qədər yüksək olması və bu il fərqli qiymət strategiyasının aparılması səbəbindən ölkəmizdə deyilən səviyyədə qiymət artımları olmayıb. Bütün bunlarla bərabər quru sərhədlərin bağlı olması regionlarda turizmə daha çox təsir göstərir. Ona görə ki regionlarda lazımı səviyyədə hava limanları yoxdur. Quru nəqliyyat bağlıdırsa, insanlar təyyarədən istifadə edir, hava nəqliyyatı da Bakıdadır. Ona görə turistlərin 80 faizi Bakıda qalır. Regionlarda turizmin yalnız 20 faiz olmasının əsas səbəbi isə nəqliyyat deyil. Əsas səbəbi məhz turizm infrastrukturunu və əyləncə imkanlarının olmasıdır. Daha sonra isə hava nəqliyyatı imkanlarının regionlarda məhdudluğu.

O ki qaldı optimal qiymətlərin olmasına, nəqliyyat xərclərinə avtomobilin icarəsi, benzin, rüsumlar, parking haqları daxildir. Amma hava nəqliyyatında bunlar yoxdur. Quru sərhədin açıq olması o demək deyil ki, xərclər həddən artıq aşağı düşəcək. Turizmde zaman kəsiyi çox önəmlidir. Hava nəqliyyatından istifadə turistlər üçün daha çox zaman qazandırdığına görə də hava nəqliyyatının xüsusi çəkisi artır".

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
Musavat.com

Dönərdən zəhərlənmələr: yeyək, yeməyək?

Ekspert: "Nə qədər yoxlama işi şəffaf və cəld aparılmayacaq, bu zəhərlənmələr də olacaq"

Xəbər verdiyimiz kimi, mayın 7-də Zaqatalada dönərdən kütləvi zəhərlənmə olub. Belə ki, zəhərlənmə şübhəsi ilə 40 nəfər (15-i uşaq olmaqla) Zaqatala Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının Təcili yardım şöbəsinə daxil olub.

Zəhərlənənlərin yaxınları bildirir ki, həmin şəxslərin döner yedikdən sonra səhərlərində narahatlıq yaranıb. Qeyd edək ki, zəhərlənən şəxslər Zaqatala şəhərinin müxtəlif dönerxanalarında hazırlanmış dönerlərdən istifadə ediblər. Yayılan məlumatda bildirilir ki, zəhərlənənlərin hamısı toyuq ətinəndən hazırlanmış döner qəbul edib.

Hadisə ilə bağlı Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin əməkdaşları dərhal əraziyə ezam edilib. Zərərçəkənlərin ifadələri əsasında qida məhsulunun istehsal olunduğu işə müəssisəsinə ("Şef Döner") baxış keçirilib. Müayinələrin aparılması üçün məhsullardan və qida ilə təmasda olan səthlərdən nümunələr götürülərək Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi İnstitutunun müvafiq laboratoriyalarına təqdim olunub. İlkən araşdırma zamanı çiy dönerin müəssisənin daxilində hazırlandığı müəyyən edilib. Faktla bağlı qanunvericiliyə uyğun olaraq dönerxananın fəaliyyəti

yəti məhdudlaşdırılıb. Obyektlə bağlı digər nəzarət tədbirləri aparılmaqdadır. Araşdırma nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, zəhərlənməyə səbəb dönerlərin hazırlanması (o cümlədən çiy dönerlərin hazırlanması) və istehlakçılara təqdim edilməsi zamanı ciddi sanitariya-gigiyenik pozuntulara yol verilməsi və ikincili çirklənməyə səbəb olmasıdır.

Əlavə olaraq bildiririk ki, Agentlik tərəfindən qeyd edilən ünvanda aparılan monitorinqlər zamanı toyuq dönerində E.Coli aşkar edildiyi üçün 2023-cü il 14 dekabr tarixində "Şef Döner" ictimai işə müəssisəsində plandankənar yoxlama keçirilib, aşkarlanmış

uyğunsuzluqların aradan qaldırılması istiqamətində icrası məcburi göstərişlər verilib, müəssisənin sahibinə cərimə tətbiq edilib.

Agentlikdən bildirilib ki, 2024-cü ilin ötən dövründə 58 dönerxanada yoxlama aparılıb. Yoxlamalar zamanı 18 dönerxanada sanitariya-gigiyenik vəziyyətin qənaətbəxş olmadığı aşkarlanıb. Uyğunsuzluq aşkarlanan obyektlərin fəaliyyəti ilə bağlı müvafiq məhdudlaşdırıcı qərarlar qəbul edilib.

"2006-cı ildə Azərbaycanda quş qripi olan zaman Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən toyuq döneri qadağan olunmuşdu. Lakin toyuq dönerinə tələbat çox olduğundan, qadağaya baxmayaraq, dönerçilər yenə də toyuq

döneri hazırlayırdılar. Nəticədə bu tələbatı nəzərə alaraq, dövlət 2 müəssisəyə toyuq döneri hazırlamağa icazə verdi".

Bu sözləri Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib. Qurum sədri qeyd edib ki, həmin müəssisələr çox bahalı avadanlıqlar almasına, dönerləri, o cümlədən toyuq dönerlərini -40 dərəcədə şok dondurmada keçirib, xüsusiləşmiş avtomobillərdə qablaşdırılmış şəkildə dönerləri dönerxanalara çatdırmaq işini görməsinə baxmayaraq, dönerxanaların heç bir faizi oradan döner almırlar:

"Məlum olduğu kimi quş

əti çox tez çirklənən ətdir. Yeni, dondurulub açılıb, yenidən dondurulduqda artıq çirklənmiş ət hesab olunur və tez zəhərlənmə verilə bilər.

Amma burada zəhərlənmə həm də mayonezlərdən və digər qatqı maddələrindən də yaranı bilər. Mayonezlərin istifadə müddəti açıldıqdan cəmi dörd saat sonra bitir. Biz müşahidə edirik ki, mayonezlər dönerxanalara açıq şəkildə gətirilir. Onların harada və necə hazırlandığı bilinmir. Bu maddələr isti şəraitdə saxlanılır və zəhərlənmələr əsasən dünəndən bu günə qalan dönerlərdə baş verir. Döner elə bir qidadır ki, onu səhərdən axşamədək hansı şəraitdə saxlayırsan, saxla, yenə də xarab olacaq. Ona görə də elə bir nəzarət sistemi qurulmalıdır ki, vaxtı keçmiş dönerlər saxlanmasın, yaxud ümumiyyətlə, ondan istifadə oluna bilməsin.

Beləliklə, tələbat olduğundan dönerxanalar yenə də toyuq döneri satırlar. Amma dönerxanalara hansısa keyfiyyət haqqında sertifikat verilməsi anlayışı yoxdur. Sadəcə olaraq Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi xammalın mənbəyində monitorinq aparır, onları reystrə daxil edir, bununla da iş bitir. Təhlükəli döner satan barədə Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinə məlumat verilsə, onların bunu cəld yoxlamaq icazələri yoxdur. Çünki gerek uzun

prosedur aparılsın, ilk öncə Ədliyyə Nazirliyinə müraciət olunsun, nazirlik çıxarış versin qarşı tərəfə bildirsın ki, yoxlanış olacaq.

Beləliklə, mütləq Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin cəld yoxlama, müdaxilə etmə imkanları olmalıdır. Amma bu, çatışmır. Nə qədər yoxlama işi şəffaf və cəld aparılmayacaq, bu zəhərlənmələr də olacaq.

Daha bir məsələ, çox təəssüf ki, ölkəmizdə zəhərlənmələr ilə bağlı qeydiyyat məsələsi pis vəziyyətdədir. Belə ki, ümumdünya zəhərlənmə göstəriciləri ilə bağlı statistikada Azərbaycanda ki zəhərlənmələrin, eləcə də zəhərlənmələrdən ölənlərin sayı bir neçə dəfə az göstərilir. Bütün bunlara baxmayaraq, orta insan ömrü baxımından Azərbaycan 190 ölkə içərisində 119-cu yerdədir. Yəni, 118 ölkədən geridə qalır. Afrikanın, Asyanın bir sıra geridə qalmış ölkələrindən, o cümlədən, Banqladeşdən, Filipindən, Şri-Lankadan insan ömrünün uzunluğu baxımından geridə qalır. Bu, o deməkdir ki, qəbul etdiyimiz qidalar heç də təhlükəsiz deyil.

Hazırda Azad İstehlakçılar Birliyi olaraq bu məsələ üzərində işləyirik və çalışırıq ki, elə bir sistem təyin edək ki, qida zəhərlənmələri, qida zəhərlənmələrindən ölümlə bağlı statistika düzün verilsin".

□ **Xatidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Son aylarda qiymətlərin xeyli dərcədə ucuzlaşdığı dünya qaz bazarında baş verən proseslər qaz hasilatçısı və istehlakçı ölkələrin ciddi mübarizəsi ilə müşayiət olunmaqdadır. Böyük Yeddilik və Avropa İttifaqı Rusiyadan bütün növ qazın - həm boru, həm maye - alışı tam dayandırmaq istiqamətində irəlilədikcə, Moskvanın buna qarşı addımları da sərtləşir.

Mayın əvvəlində Yeddilik Qrupu (G7) ölkələrinin energetika nazirləri Rusiya qazının idxalını tam dayandırmaq üçün fəaliyyətləri davam etdirmək barədə razılığa gəliblər. Nazirlərin aprel 29-dan 30-dək Turində baş tutan görüşünün yekunlarına dair bəyanatından aydın olur ki, G7 ölkələri üstünlüyü maye qaza verməyə razılaşıblar: "Biz Rusiyanın enerji resurslarından əldə olunan gəlirlərin məhdudlaşdırılmasının Ukraynaya dəstəyin vacib hissəsi olduğunu başa düşürük və biz Rusiya qazından əhəmiyyətli asılılığa son qoymağa və onun idxalından mümkün qədər tez imtina etməyə çalışırıq".

Bununla əlaqədar olaraq, G7 ölkələrinin energetika nazirləri mayeləşdirilmiş təbii qazın (LNG) tədarükünün artırılmasının vacibliyini vurğulayaraq qeyd ediblər ki, bu sektora investisiyalar böhranı aradan qaldırmaq və potensial qaz çatışmazlığı problemini "məqbul" həll etmək üçün uyğun ola bilər. Bəyanatda həmçinin qeyd edilir ki, "Rusiya enerjisindən tədricən uzaqlaşmanı sürətləndirmək" üçün hökumət dəstəyi ilə qaz sektoruna investisiyalar "müvəqqəti tədbir kimi məqsədə uyğun ola bilər". Bununla belə, sektora sərmayə qoymaq istəyənlər Avropa İttifaqının "iqlim məqsədlərinə uyğun" hərəkət etdiklərinə əmin olmalıdırlar.

Bu ilin əvvəlindən Aİ-nin Rusiyaya qarşı 14-cü sanksiya paketinin hazırlanmasına başlanılıb və orada Rusiyadan maye qaz alışı dayandırılmasına dair mərhələli plan hazırlanmasına dair müddəaların olduğu bildirilir. Eyni zamanda Aİ 2024-cü ilin sonunda Ukrayna üzərindən Rusiya qazının nəqlinin dayanmasına tam hazır olduğunu, yaranacaq boşluğun əlavə maye qaz həcmi ilə doldurulacağını açıqlayıb.

Rusiya isə həm Avropanın almayacağı həcmi satmaq üçün bazar axtarışındadır, həm də Ukraynadakı qaz anbarlarını sıradan çıxarmaqla Avropanı əlavə ehtiyat yaratmaq imkanlarından məhrum etməyə çalışır. Moskva yaxşı bilir ki, son 2 ildə Avropanın onun qazının idxalını minimuma salması müqabilində qışdan rahatlıqla çıxmasında əlverişli iqlim şərtləri mühüm rol oynayır. Havaların ənənəvi şərtlərə uyğun keçməsi kifayətdir ki, qışda Avropanın anbarlarındakı ehtiyatlar sürətlə ərisin. Bu variantda Ukrayna ərazisindəki anbarlar əvəzsiz rol oynaya

Qaz bazarındakı oyunlar: Avropa arxayın görünür, amma...

Qış mövsümündən rekord ehtiyatla çıxan qoca qitə anbarlarını sürətlə doldurur

bilər: əsasən ölkənin qərbində yerləşən anbarların tutumu 31 milyard kubmetrdir. Yerin 2 km dərinliyində olan anbarları vura bilməyə də, mart ayında Rusiya onların yerüstü xidmət strukturlarına ballistik raketlərlə zərbələr endirib. Ötən il Avropa şirkətləri Ukrayna anbarlarında 2 milyard kubmetrdən çox qaz toplamışdılar və bu il həcmərin daha çox olacağı gözlənilirdi.

Rusiya həmçinin bütün mümkün vasitələrlə öz qazına bazar tapmağa çalışır. Hazırda Rusiyanın Avropadan kənarda qaz satışını artırmaq imkanları böyük ölçüdə Çinlə bağlıdır. Çin satışını artırmaq üçün təklif olunan "Sibirin gücü-2" layihəsinə Pekindən heç bir maraq göstərilməməsi Rusiyanın digər variantlara əl atmasına səbəb olub. İlk olaraq Türkmənistan, Özbəkistan və Qazaxıstan qazını Çinə çatdıran şəkəyə qoşulmaq üçün cəhdlər edilsə də, Aşqabadın qəti etirazı nəticəsində buna nail oluna bilmədi. Nəticədə Rusiya daha çox xərc tələb edən variantlara əl atmalı oldu: Özbəkistana ucuz qaz təklif etdi - Daşkənd razılaşdı, çünki Rusiyadan ucuz qazı alıb öz istehsalının məhsulunu baha qiymətə Çinə göndərmək iqtisadi baxımdan əlverişlidir. Artıq ötən ilin oktyabrından Qazaxıstan üzərindən Özbəkistana nəql başlanıb.

Rusiyanın ikinci addımı Qazaxıstan üzərindən bu ölkənin qaz şəbəkəsindən istifadə etməklə Çinə qaz ötürməklə bağlı oldu. Artıq bu istiqamətdə də Astana ilə razılaşma əldə olunub. Rusiya qazının Qazaxıstan üzərindən Çinə tranziti

yard kubmetr nəzərdə tutulub. Qazaxıstanın Rusiyadakı səfiri Dauren Abayevin dediyinə görə, ölkəsi tranzit potensialımızdan maksimum istifadə etmək istəyir: "Yol xəritəsi imzalanıb. Söhbət Çinə ötürüləcək 35 milyard kubmetrdən gedir. Bu, Qazaxıstanın şərq və şimal-şərq rayonlarının qazlaşdırılmasına imkan verəcək. Biz təkcə tranzitlə məşğul olmayacağıq, həm də əhalinin ehtiyacları üçün qaz alacağıq. Hazırda qiymətlə bağlı danışıqlar gedir. Bütün detallar bunlardır, amma ümumilikdə yol xəritəsi imzalanıb, istək var, anlaşma var, bəzi detallar qalıb".

Bu arada, qış mövsümündən rekord ehtiyatla çıxan Avropa anbarlarını sürətlə doldurur. Gas Infrastructure Europe-nin (GIE) məlumatına görə, mayın 6-da Avropa İttifaqı ölkələrindəki yeraltı qaz anbarlarına 222 milyon kubmetr qaz vurulub, onlardan 72 milyon kubmetr götürülüb. Hazırda Avropanın anbarları 63,81 faizdoludur (son beş il ərzində bu tarix üçün orta göstəricidən 15 faiz bəndi çox), onlarda 69,8 milyard kubmetr qaz var.

May ayında Aİ-nin elektrik enerjisi istehsalında külək enerjisinin payı 15 faiz təşkil edir. Terminallardan Avropa qaz ötürmə sistemində maye qaz daxil olmaları may ayında əvvəlki aylara müqayisədə azalıb. Hazırda maye qazın yeni-dən qazlaşdırılması və daha sonra Avropa boru kəmərlərinə vurulması gücü maksimumun 43 faizi ilə yüklənir. Apreldə Avropada qazın orta alış qiyməti 1 min kubmetr üçün 320 dollar təşkil edib, may ayında təxminən 340 dollardır.

Ehtiyaclarını maye qaz və alternativ enerji ilə təmin etmək imkanları gətdikcə artan Aİ uzunmüddətli müqavilələr əsasında digər ölkələrdən boru qazının nəqlini nəzərdə tutan layihələri arxa plana keçirməyə çalışır. Lakin Avropanın maye qaz qəbulu üçün infrastrukturunu olmayan cənubdakı kiçik ölkələr Ukrayna üzərindən Rusiya qazının nəqlinin dayanmasına hazır deyillər. İtaliya və Avtriyadan fərqli olaraq Slovakiya kimi ölkələr digər mənbələrdən qaz tapmağa çalışırlar. Bu günlərdə Azərbaycanda səfərdə olan Slovakiyanın baş naziri Robert Fitso ölkəsinin Azərbaycandan qaz almaq istəyini bir daha dilə gətirib. Onunla görüşdə Prezident İlham Əliyev bildirib ki, bu istək reallaşsa bilər: "Azərbaycan hazırda 8 ölkəyə öz təbii qazını ixrac edir və ümidvaram ki, 9-cu ölkə Slovakiya olacaq. Keçən ilin aprel ayında "Həmrəylik Halqası" adlanan sənəd imzalanmışdır və beləliklə, Azərbaycan qazını Slovakiya bazasına da nəql etmək üçün yaxşı imkanlar yaradılmışdır.

Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında qaz və enerji sahəsində imzalanmış strateji tərəfdaşlıq Bəyannaməsi icra edilir. Azərbaycan öz təbii qazını Avropa məkanına etibarlı yollarla nəql edir. Avropaya təchizat 2021-ci ildə 8 milyard kubmetrdən bu il 12 milyard kubmetrə qədər qalxacaq. Bu da Azərbaycanın ümumi qaz ixracının 50 faizini təşkil edir. Bizim planlarımızda 2027-ci ilin sonuna qədər təkcə Avropa İttifaqı məkanına 20 milyard kubmetr qazın nəql edilməsi məsələsi dayanmışdır və mən hesab edirəm ki,

biz buna nail olacağıq".

Fitso isə çox maraqlı bir təkliflə çıxış edib. O, Azərbaycan qazının Rusiya və Ukrayna üzərindən Slovakiyaya, oradan isə digər Avropa ölkələrinə nəqlini təklif edib: "Azərbaycan təbii qazının Slovakiyaya idxalını da həyata keçirə bilərik. Detallara varmaq istəməzdim. Rusiya və Ukrayna bəlli səbəblərə görə

ropaya çatdıran Cənub Qaz Dəhlizinin genişləndirilməsi layihəsinin reallaşması üçün zəruri olan qaz alışına dair uzunmüddətli müqavilələr imzalamaq istəmirlər.

Azərbaycan isə qaz hasilatını artırmaq üçün layihələrə vəsait xərcləyir və zamanı gələndə artıq həcmi satmaq üçün bazar tapılmalıdır. Bu baxımdan, Ukraynadakı müharibənin başa çatması Azərbaycan qazının Rusiya və Ukrayna üzərindən Avropaya nəqli ilə bağlı əlverişli şərtlər formalaşdırma bilər. Azərbaycandan Rusiyaya qaz nəqli üçün hazırkı infrastruktur illik 10 milyard kubmetr qazın çatdırılmasına imkan verir. Söhbət Mozdok-Şirvanovka-Hacıqabul boru kəməridən gedir. Tarixən (1983-cü ildən) bu magistral qaz boru kəməri qazın Rusiyadan Azərbaycana nəql edilməsi üçün istifadə

Azərbaycanda vəkil əməliyyat zamanı öldü

Vəkillər Kollegiyasının üzvü Fuad Qasimzadə dünyasını dəyişib.

Bu barədə vəkili yaxınları sosial şəbəkədə məlumat paylaşıb.

Qeyd olunub ki, Fuad Qasimzadə keçirdiyi cərrahi əməliyyat zamanı komaya düşərək vəfat edib. //Lent.az

Avropaya artıq qaz ixrac edə bilmir. Slovakiyaya böyük həcmdə qazın gətirilməsində təbii ki, maraqlılıq. İldə təxminən 20 milyard kubmetr qazdan söhbət gedir. Bu, Avropaya gələn qazın böyük ölçüdə şəxələndirilməsinə töhfə verəcək. Bu müqavilənin imzalanmasına çox yaxındır.

Ukrayna-Rusiya sərhədindən Azərbaycan qazını nəql etmək olar. Beləliklə, tranzit həcm 20 milyard kubmetr təşkil edər. Ukrayna-Azərbaycan-Rusiya əməkdaşlığı sayəsində bu qaz həmin boru ilə Mərkəzi Avropa istiqamətində gedə bilər. Cənab Prezident bu laziyyəyə maraqla yanaşdı, çünki sizin qazın tranziti üçün o böyük fürsətdir".

Slovakiya baş nazirinin təklifi bir neçə baxımdan maraqlıdır. Əvvəla, Aİ 2022-ci ildə Azərbaycandan qaz idxalının 2 qat artırılmasına dair memorandum imzalasada, onun reallaşması üçün zəruri dəstəyi təmin etməkdə maraqlı görünür. Avropa ölkələri Azərbaycan qazını Av-

ronub. 2007-ci ildən etibarən, Azərbaycanda hasil olunan qaz həcmələrinin artması və daxili tələbatın tam ödənilməsindən sonra bu boru kəməri ümumilikdə intensiv şəkildə istifadə edilməyib.

2010-2014-cü illərdə Azərbaycanda hasil olunan qazın müəyyən həcmələrinin Rusiyaya ixracı üzrə razılaşmalar çərçivəsində Hacıqabul-Mozdok magistral qaz kəməri ilə artıq əks istiqamətdə, qazın Azərbaycandan Rusiyaya ixracı üçün də istifadə edilib.

İllik ötürmə qabiliyyəti 10 milyard kub metr olan boru kəmərinin uzunluğu 680 km təşkil edir, bunun 200 km-lik hissəsi Azərbaycanın ərazisində düşür. Bu boru kəmərinin operatorları SOCAR və Rusiyanın "Qazprom" şirkətidir.

Yeni hazır infrastrukturun olması razılaşmalar əldə edildiyi təqdirdə ildə 10 milyard kubmetr Azərbaycan qazının Rusiya və Ukrayna üzərindən Avropaya çatdırılmasına imkan verir...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Ermenistan rəhbərliyinin Azərbaycanla sülh anlaşması məsələsində nə dərəcədə səmimi olduğu, sübhə yox ki, həm də Zəngəzur dəhlizi məsələsinə yanaşmadan bilinəcək. Təəssüf ki, rəsmi Bakının "Azərbaycandan Azərbaycana keçid maneəsiz olmalıdır" haqlı tələbini İrəvan qəbul etmək istəmir - hansı ki, 10 noyabr 2020-ci il üçtərəfli bəyanatında da (9-cu bənd) əksini tapıb.

Söz düşmüşkən, mayın 7-də keçirdiyi mətbuat konfransında isə baş nazir Nikol Paşinyan 10 noyabr kapitulyasiya sənədinin artıq qüvvədən düşdüyünü söyləyib. Bu barədə o, Zəngəzur dəhlizi haqda danışarkən deyib və dəhliz məntiqini istisna edib. "Ermənistan, Azərbaycan və Rusiya liderlərinin 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli bəyanatının Dağlıq Qarabağla (? - red.) bağlı bəndləri artıq qüvvəsini itirib", - o qeyd edib.

Lakin Rusiyanın diametral fərqli yanaşması var.

"Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan liderləri arasında imzalanmış üçtərəfli bəyanat (10 noyabr 2020 - red.) indiki şəraitdə öz aktuallığını saxlayır, onun alternativini yoxdur".

Bunu Paşinyandan bir gün sonra Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən bildiriblər.

"2020-2022-ci illərdə imzalanmış üçtərəfli sazişlər toplusu hazırkı şəraitdə də aktuallığını qoruyur. Rusiya regional nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişinin şərtlərinin işlənilib həzlənməsi, həmçinin sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası daxil olmaqla, bütün istiqamətlərdə Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normalaşması prosesinə kömək etməyə hazırdır. Biz Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan baş nazirlərinin müavinlərinin həmsədrlik etdiyi Üçtərəfli İşçi Qrupu çərçivəsində əlaqələrin intensivləşdirilməsinin tərəfdarıyıq. Cənubi Qafqazda nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması üçün sadəcə olaraq alternativ etibarlı mexanizm yoxdur", - açıqlamada vurğulanır.

Qeyd edək ki, 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin tərəfindən Ermənistanın İkinci Qarabağ müharibəsinin gedişində təslim olmasının ardınca imzalanıb. Bəyanatın məzmunu işğal altındakı bölgələrin Azərbaycana qaytarılması, münəfiqə tərəfləri arasında kommunikasiyaların açılması, Rusiya sülhməramlılarının Dağlıq Qarabağda yerləşdirilməsi və onlara nəzarət mexanizmi kimi Rusiya-Türkiyə Birgə Monitorinq Mərkəzinin qurulması kimi məqamları ehtiva etməklə yanaşı, münəfiqənin həllinə dair digər məsələləri əhatə edirdi.

İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Qarabağın cənub hissəsində əhəmiyyətli irəliləyişindən sonra, 2020-ci

ilin oktyabr ayının əvvəllərindən etibarən müxtəlif ölkələr tərəfindən atəşkəs üçün çağırışlar edildi. Oktyabr ayının 1-də ATƏT-in Minsk qrupunda həmsədr olaraq təmsil olunan ölkələrin (Rusiya, Fransa və ABŞ) dövlət başçıları tərəfindən bu qəbildən olan çağırışla münəfiqə tərəflərinə müraciət qəbul edildi.

10 oktyabr 2020-ci ildə Rusiya Federasiyasının vasitçiliyi ilə Moskvada Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya xarici işlər nazirlərinin 11 saat davam edən görüşünün ardınca humanitar məqsədlərlə təmas zolağı boyunca atəşkəs elan olundu. Növbəti gün Ermənistan Silahlı Qüvvələri Gəncə şəhərini bombaladı və nəticədə 10 nəfər həlak oldu, 40 nəfər isə yaralandı.

18 oktyabrda, Ermənistan Silahlı Qüvvələri Gəncə şəhərindəki mülki yaşayış məntəqələrinə yenidən raket zərbələri endirməsindən bir gün sonra tərəflər arasında atəşkəsə dair razılıq əldə edildiyi elan olundu.

Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin sonradan verdiyi açıqlamaya görə, 19-20 oktyabr tarixlərində həm Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev, həm də Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla bir sıra telefon danışığı aparıldı, konsensus əldə olunmadığı üçün cəhdlər boş çıxdı.

22 oktyabrda Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan atəşkəs davam etdiyi halda Ermənistanın mülki əhalisini silahlanmaya çağırdı. Azərbaycan Prezident Administrasiyasının şöbə müdiri Hikmət Hacıyev isə Paşinyanın bəyanatını "məsuliyyətsiz" adlandıraraq, sözügedən fikirlərin Vaşinqtonda baş tutacaq görüşlərdən əvvəl ifadə edildiyinə diqqət çəkdi.

Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri 23 oktyabrda ABŞ dövlət katibi Mayk Pompeo ilə, 24 oktyabrda isə dövlət katibinin müavini Stefen Biqanla görüşdülər. Tərəflər 25 oktyabrda birgə bəyanatla çıxış edərək, 26 oktyabr saat 8:00-dan etibarən başlanacaq humanitar atəşkəsə dair razılaşdırdıqlarını bildirdilər. Hadisədən sonra ABŞ prezidenti Donald Tramp özünün rəsmi Twitter və Facebook səhifələrində paylaşım edərək Azərbaycan və Ermənistan dövlət başçılarına təbrik etdi.

10 noyabrda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin tərəfindən Ermənistanın təslim olmasının ardınca

Kapitulyasiya sənədi qüvvədən düşüb? - açıqlama

İrəvan, Moskva və Bakıdan fərqli rəylər; **Aydın Hüseynov**: "Bu sənədi tamamilə qüvvədən düşmüş hesab etmək olmaz"

videokonfrans formatında üçtərəfli atəşkəs bəyanatı imzalandı.

Tarixə 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatı kimə düşən sənəd hərbi əməliyyatların dayandırılmasını təmin etdi.

Bəyanat 9 bənddən ibarətdir:

1. Dağlıq Qarabağ münəfiqəsi zonasında tam atəşkəsə davam etdiyi halda Ermənistanın mülki əhalisini silahlanmaya çağırdı. Azərbaycan Prezident Administrasiyasının şöbə müdiri Hikmət Hacıyev isə Paşinyanın bəyanatını "məsuliyyətsiz" adlandıraraq, sözügedən fikirlərin Vaşinqtonda baş tutacaq görüşlərdən əvvəl ifadə edildiyinə diqqət çəkdi.

2. Ağdam rayonu 20 noyabr 2020-ci il tarixində Azərbaycanla qaytarılır.

3. Rusiya sülhməramlı kontingenti Dağlıq Qarabağdakı təmas xətti boyunca və Laçın dəhlizi boyunca yerləşdirilir.

4. Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingenti erməni silahlı qüvvələrinin geri çəkilməsinə paralel olaraq yerləşdirilir.

5. Münəfiqə tərəfləri tərəfindən razılaşmanın həyata keçirilməsinə nəzarətin effektivliyini artırmaq üçün atəşkəsə nəzarət etmək məqsədilə sülhməramlı mərkəz yerləşdirilir.

6. Ermənistan Respublikası 2020-ci il noyabrın 15-dək Azərbaycan Respublikasına Kəlbəcər rayonu, 2020-ci il dekabrın 1-dək Laçın rayonunu qaytarır, Dağlıq Qarabağın Ermənistanla əlaqəsini təmin edəcək və Şuşa şəhərindən keçməyəcək La-

çın dəhlizi Rusiya sülhməramlılarının nəzarətinə keçir (eni 5 km). Üç il ərzində Laçın dəhlizi boyunca Xankəndi ilə Ermənistan arasında rabitə təmin edən yeni bir nəqliyyat marşrutunun inşası üçün bir plan müəyyən ediləcək və bu marşrutu qorumaq üçün sonra burada Rusiya sülhməramlı kontingenti yenidən yerləşdiriləcək. Azərbaycan hər iki istiqamətdə vətəndaşların, nəqliyyat vasitələrinin və malların Laçın dəhlizi boyunca hərəkətinin təhlükəsizliyinə zəmanət verir.

7. Məcburi köçkünlər və qaçqınlar Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığı İdarəsinin nəzarəti altında Dağlıq Qarabağ ərazisinə və ona bitişik ərazilərə qayıdılar.

8. Hərbi əsirlərin və digər saxlanılan şəxslərin və həlak olanların cəsədlərinin mübadiləsi aparılır.

9. Bölgədəki bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələri blokdan çıxarılır. Ermənistan Azərbaycanın qərb bölgələri ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinə zəmanət verir. Nəqliyyat nəzarəti Rusiya Federasiyası Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin Sərhəd Xidmətinin orqanları tərəfindən həyata keçirilir.

Amma razılaşmadan 4 ilə yaxın müddət ötsə də, Ermənistan 9-cu bəndin tələbini yerinə yetirməyib. Erməni liderləri dəfələrlə deyiblər ki, nə Azərbaycan, nə də Türkiyə tərəfi Məğri vasitəsilə Ermənistanın yurisdiksiyasından kənarda olacaq dəhliz almayacaq, bəyanatda hazırda tərəflər arasında mübahisə predmetinə çevrilən nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması üçün də konkret tarix nəzərdə tutulmayıb.

Kəlbəcərə və Laçına gedəcək fermerlərə şad xəbər

Kəlbəcər və Laçın rayonlarına arıqlıq və heyvandarlıq təsərrüfatlarını aparacaq fermerlər bu il Ağdərə yolundan istifadə edə biləcəklər. Musavat.com-un xəbərinə görə, bu barədə fermerlərin problemləri ilə məşğul olan tanınmış vəkil Əziz Qənbərli Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinə istinadən məlumat verib.

Vəkil bildirib ki, 10.05.2024-cü il tarixdən etibarən arı təsərrüfatı ilə məşğul olan fermerlərə portal üzrə icazə verilib:

"Mən Azərbaycan Respublikasının kənd təsərrüfatı naziri cənab Məcnun Məmmədovun qəbulunda olanda Ağdərə yolu ilə getməklə bağlı da məsələ qaldırmışdım. Cənab nazir bildirmişdi ki, 90% həll ediləcək, texniki məsələ qalıb. Dünən bu məsələni Nazirliklə maraqlandım. İş günü olmadığı üçün mənə dəqiq məlumat verən olmadı. Bu gün Nazirliyin mətbuat katibi Vüqar Hüseynovla yenidən danışdım. Bildirdi ki, Ağdərəyə, Kəlbəcərə və Laçına gedən fermerlər Ağdərə yolundan da istifadə edə biləcəklər.

Cənab Prezidentimiz başda olmaqla, Azərbaycan Respublikasının daxili işlər naziri cənab Vilayət Eyvazova və kənd təsərrüfatı naziri Məcnun Məmmədova fermerlər adından və şəxsən öz adımdan minnətdaram".

■ Musavat.com

dan kənarda olacaq dəhliz almayacaq, bəyanatda hazırda tərəflər arasında mübahisə predmetinə çevrilən nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması üçün də konkret tarix nəzərdə tutulmayıb.

Ermənistan bu cür bəhanələrlə vaxtı uzatmaqda davam edir.

Bəs Bakının yanaşması necədir? 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatı hüquqi qüvvəsini itirib, yoxsa? Kim gerçəyi deyir - Paşinyan, yoxsa Rusiya XİN?

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov "Yeni Musavat"a bildirdi ki, 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatında Azərbaycan üzərinə götürdüyü öhdəlikləri ilk gündən etibarən həyata keçirib. Ermənistan isə imzası ilə üzərinə götürdüyü öhdəlikdən yalnız birini Kəlbəcər, Laçın və Ağdamdan qoşunları çıxarıb bu rayonları Azərbaycana təhvil vermək barədə öhdəliyi yerinə yetirib: "Digər bəndlərin heç birinə İrəvan əməl etməyib. Nəticədə 9-cu bənd istisna olmaqla

digər həmin bəndləri Azərbaycan güc yolu ilə reallaşdırmağa məcbur olub. 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatının 9-cu bəndində nəzərdə tutulan addımları Ermənistan hələ də atmaqdan yayınır. Biz Zəngəzur dəhlizinin işə düşməsi üçün öz ərazimizdə həyata keçirməli olduğumuz işləri demək olar ki, reallaşdırmışı. Ermənistan tərəfi öhdəliyini yerinə yetirmir.

Ona görə də 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatının 9-cu bəndi yerinə yetirilmədiyi üçün bu sənədi tamamilə qüvvədən düşmüş sənəd hesab etmək olmaz.

Şübhəsiz ki, bu sənədin içərisində bir neçə komponentlər artıq öz əhəmiyyətini itirib, bəziləri həllini tapıb. Amma müəyyən komponentlər isə qalmaqdadır, həllini gözləyir. Əsasən də qeyd etdiyimiz 9-cu bənd-kommunikasiyaların açılmasını nəzərdə tutan tələb yerinə yetirilməlidir".

■ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Musavat"

Xəbər verildiyi kimi, Türkiyə Cümhuriyyət Xalq Partiyasının (CHP) sədri Özgür Özəl Azərbaycana səfər edəcək. Bu barədə partiya başqanı “Habertürk”ə müsahibəsində deyib.

“CHP dövləti qurmuş, institutlaşdırmış partiyadır. Bu, institutlaşdırmada əməyi böyükdür. Dövlətin bəzi ənənələrindən uzaqlaşmaq olmaz. Seçkilər bitdi, qurultaydan sədr kimi çıxdım. İlk ziyarəti [Şimali] Kiprə etdim. Daha sonra Azərbaycandan randevu istədim. İkinci səfər də Azərbaycana edilməlidir”, - o qeyd edib.

Siyasətçi “qarşıdakı günlərdə Azərbaycana səfər etməyi planlaşdırdıqlarını” açıqlayıb.

“Azərbaycanla arası pis olan ana müxalifət partiyası ola bilməz. Orada qüsurun böyüyü bizə, kiçiyi Azərbaycana düşər. Yanlışımız varsa, düzəldilməlidir”. Bunu da Özəl söyləyib.

Xatırladaq ki, aprelin 17-də CHP-nin sədri Özgür Özəl Avropa Şurası Parlament Assambleyasının yaz sessiyasında çıxış edərkən Azərbaycana dəstəyini ifadə etmişdi. Bundan başqa, o, fevralın 17-də ana müxalifət lideri kimi Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi seçkilərdəki qələbə münasibətilə təbrik etmişdi.

xalifətli hər iki ölkənin siyasi sistemi vahiddir. Müxtəlif aktorlar arasında əlaqələr normal qəbul edilməlidir çünki dövlətçilik ənənəsi, demokratik hüquqi ölkə hər zaman müxtəlif siyasi partiyaların fəaliyyəti və onların xalqın etimadını qazanması ilə təyin edilir. CHP-nin bələdiyyə seçkilərində əldə etdiyi uğur, sədr Özgür Özəl Avropa tribunalarında Azərbaycanın lehinə səsləndirdiyi fikir, sədr seçildikdən dərhal sonra Azərbaycanla bağlı xoş fikirləri xüsusi rəğbət yaradır. Buna görə də Özgür Özəl Azərbaycanla bağlı əlaqələrin, o cümlədən siyasi sistemin bütün aktorları səviyyəsində dərinləşməsi hadisəsi kimi qiymətləndirilməlidir”.

Milli Məclisin Azərbaycan-Türkiyə Parlamentləri arasında İşçi Qrupunun üzvü Fazil Mustafa Modern.az-a açıqlamasında belə bir səfərin müsbət hadisə olacağını deyib:

“Türkiyə bizə qardaş dövlətdir. Biz onun daxilində olan siyasi qüvvələr arasında münasibətlərə çox da qarışma-

Özəlin Azərbaycana özəl səfəri - təfərrüat

Türkiyə müxalifət liderini Bakıya gətirən səbəb; iqtidar və müxalifət nümayəndələri Özgür Özəl ölkəmizə səfərini müsbət dəyərləndirir

zim niyyətimiz ümumiyyətlə, Türkiyənin bütün siyasi sistemə normal Azərbaycan haqda təsəvvürləri aşılamaq və münasibətləri qurmaqdır. Bunun ziyanlı olacağını düşünmürəm, ancaq xeyri ola bilər” deyər partiya sədri əlavə edib.

Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyasının sədri, millət vəkili Qüdrət Həsənzadə Milli Məclisə deyib: “CHP Türki-

başqa dövlətlərin partiya sədrinə fərqli münasibət nə qədər ağırlı olsa da, dövlətlərarası əlaqələr üçün çox əhəmiyyətlidir”.

Ağ Partiya başqanı Tural Abbaslı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Türkiyənin ana müxalifət partiyası CHP liderinin Azərbaycan səfəri müsbət haldır: “Düşünürəm ki, Türkiyə ilə Azərbaycan arasında münasibətlər təkcə, iqtidarlardan münasibətli deyil. İqtidar və ya müxalifət olmasından asılı

MSK sədri təsdiqlədi - COP29-a görə parlament seçkiləri irəli çəkiləcək

Qanunvericiliyin tələbinə uyğun olaraq, noyabrın 3-ü parlament seçkiləri keçirilməlidir. APA xəbər verir ki, bunu jurnalistlərə açıqlamasında Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məzahir Pənahov deyib.

O bildirib ki, COP29-a görə parlament seçkilərinin irəli çəkilməsi müzakirə olunur:

“Seçkilərdən əvvəl MSK hər zaman geniş maarifləndirmə tədbirləri həyata keçirir. Bunun artıq vaxtı çatıb. Bu günlərdə hətta biz iclasda maarifləndirmə proqramını tərtib etməyi də müzakirə etdik. Həmin proqram əsasında tədbirlərimizi həyata keçiririk. COP-29-a görə parlament seçkilərinin irəli çəkilməsi müzakirə olunur. Dəyişəndə də qanunvericiliyin tələbinə uyğun olaraq, ancaq seçki irəli çəkilməlidir. Qanunvericiliyin tələbinə görə parlament seçkiləri noyabrın ilk bazar günündən arxaya çəkilməz. Biz hətta noyabr ayının əvvəli üçün də təcili maarifləndirmə tədbirlərinə başlamalıyıq ki, onunla bağlı fəaliyyətimizi həyata keçirərək. Bu günlərdə əməli addımların şahidi olacaqsınız”.

Azərbaycan müxalifəti və iqtidarı bu səfəri necə qiymətləndirir və gözləntisi nədir? Prezident onu qəbul edə bilirmi?

Millət vəkili Hikmət Babaoğlu “Yeni Müsavat”a şərhində iki dövlət arasında siyasi münasibətləri bir millət, iki dövlət münasibətləri prizmasından xarakterizə edib:

“Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərini dikte edən xalqların iradəsidir. Bu mənada Türkiyə Cümhuriyyətində fəaliyyət göstərən siyasi sistemin hər hansı bir aktoru xalqın etimadını qazana bilirsə, siyasi sistemdə ikinci gücə çevrilə bilirsə, əlbəttə, bu, Azərbaycanda da qəbul olunur. Nəticə etibarilə iki dövlətin münasibətlərinin kökündə hər iki xalqın iradəsi dayanır. Buna görə də CHP liderinin Azərbaycana gəlməsi normal hadisədir. Çünki iqtidarı-mü-

malıyıq. Təbii ki, hakim partiya ilə münasibətlərimiz yüksək səviyyədə olmalıdır. Bu əməkdaşlığımız üçün vacibdir. Digər tərəfdən bir sıra məsələlərin parlamentdə müzakirəsi zamanı Azərbaycanın mövqeyinin dəstəklənməsi baxımından Türkiyə dövlət sisteminə olan və dövlətə qarşı olmayan siyasi partiyalarla normal münasibətlərin qurulması lazımdır. Mən bu səfəri normal qəbul edirəm. Hesab edirəm ki, münasibətlərin qurulması yaxşı olardı. Çünki CHP ana müxalifət partiyasıdır. Hər hansı şəkildə bu partiyanın da elektorat bazasında Azərbaycanla bağlı dolğun fikirlərinin olması və formalaşması ancaq ümumi işimizin faydasına olardı. Təbii ki, bunu həm də biz Türkiyə iqtidarı ilə tənzimləməliyik. Yəqin ki, onlar da bu məsələyə anlayışla yanaşarlar. Bi-

yədə yerli seçkiləri udmuş ana müxalifət partiyasıdır. Həm də Türkiyədə demokratik ənənələr formalaşıb. Ona görə bunu normal qəbul etmək lazımdır. Özgür Özəl də partiya sədri seçildikdən sonra iqtidara qarşı sərt ritorikadan imtina etdi, seçkilərin və siyasi mübarizənin xalqı parçalamaqla olmadığını bəyan etdi. Ərdəğan da qarşılıqlı münasibətləri yumşaltmağın zəruriliyi barədə danışdı. Özgür Özəl Azərbaycan iqtidarına qarşı da CHP-nin əvvəlki mövqeyindən imtina etdiyini ortaya qoydu. Bu baxımdan, o, Bakıya gələrsə, böyük ehtimalla İlham Əliyev tərəfindən də qəbul olunacaq və bu baş verərsə, doğru qərar olar. Bizdə Rusiya parlamentindəki müxalifət partiyalarının sədrləri də ən yüksək səviyyədə qəbul olunub. Azərbaycanın düşünən insanı üçün

olmayaraq, partiyalar bir-birilə nə qədər çox ünsiyyətdə olsalar, o qədər yaxşıdır. Ola bilər ki, Özgür Özəl səfər zamanı müxalifətlə görüşmədi, daha çox iqtidar nümayəndələri ilə görüşdü. Bu da müsbət haldır. Çünki CHP Ak Partidən sonra ən güclü partiyadır, Türkiyənin rəhbərliyində bələdiyyə səviyyəsində təmsil olunur. Parlamentdə də kifayət qədər deputatı var. Azərbaycan hökumətinin onlarla münasibətinin yaxşı olması önəmlidir ki, mümkün iqtidar dəyişikliyi Türkiyə və Azərbaycan arasında münasibətlər korlanmasın. Xüsusi gözləntim yoxdur. Hər bir halda səfəri müsbət qiymətləndirirəm. Azərbaycan müxalifətinin Türkiyə iqtidarı, partiyaları ilə münasibətləri qaydasına düşməlidir. Azərbaycan iqtidarında bununla bağlı biraz qısqancılıq var, aradan qaldırılsa, yaxşı

olar. İki ölkənin siyasəti bir-birinə nə qədər çox yaxınlaşsa, bir o qədər yaxşı olar. Azərbaycan siyasətinin Türkiyədən öyrənməli olduğu çox məqam var. Ən azı partiyalar arasında münasibətlər, iqtidar-müxalifət münasibətləri və s. Türkiyə prezidenti müxalifət liderini qəbul edir, sonra da onu ziyarət edəcəyini deyir. Bu, Azərbaycan üçün də nümunə ola bilər”.

ReAL partiyasının icra katibi Natiq Cəfərlı də hesab edir ki, Azərbaycanla Türkiyə arasında strateji müttəfiqlik o dərəcədə yüksək səviyyədədir ki, siyasi partiyaların, müxalifətin, parlament təmsilçilərinin bir-birini daha yaxşı tanımasına ehtiyac yaranıb: “Yeri gəlmişkən, bu barədə ReAL partiyası dəfələrlə təkliflər çıxış edib. ReAL partiyası Ankaraya səfər edən, bir çox partiya ilə görüşən azsaylı partiyalardan biridir. Ana müxalifət CHP liderinin Azərbaycana səfər etməsi çox yaxşı nümunədir. Özgür Özəl hökumət, o cümlədən müxali-

fət nümayəndələri ilə görüşməsi mümkündür. Ən azı parlament təmsilçiliyi olan siyasi partiyaların bir-biri ilə münasibətlərinin yaxşı olması Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərinin gələcəkdə daha da möhkəmlənməsinə səbəb olacaq. CHP son seçkidə çox ciddi uğur qazanmış partiyadır. Növbəti prezident və parlament seçkilərində də CHP-nin çox ciddi uğur qazanmaq şansı var. Nəticə etibarilə indidən CHP ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin tənzimlənməsi çox yaxşı örnəyə çevrilə bilər. Bu səfərdən əvvəl Özgür Özəl cənab Ərdəğanla da görüşdü. Türkiyədə yeni dövrün başlanğıcı elan olundu. Müxalifətlə iqtidar arasında normal rəqabət, normal dialoq mərhələsinin başlanmasının anonsu verildi. Məncə, bunun da təsirləri oldu. Bu, CHP liderinin Azərbaycana səfər etməsi üçün, siyasi maneələrin aradan qaldırılmasına səbəb oldu”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

Zarbazanı xatırlayarkən

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

**"Sənin kimiləri Respublikanı
biabır edirlər!"
(həmin kinodan)**

Sovet dövründə ünlü gürcü rejissor Daneliyanın çekdiyi "Mimino" filmində təyyarəçi Valiko Mizandarinin (Vaxtanq Kikabidze oynayırdı) bir pırpız, az qala gözünün içincən tük basmış iti vardı, adı Zarbazan idi. Pis çıxmasın, son günlər Ermənistanda hökumət əleyhdarları yürüş keçirib İrəvana irəliləyəndə, nəhayət gəlib o bizim də məşhur "AzTV-dəki Raf avtobusu"ndan tanıdığımız Teatr meydanı tərəflərində mitinq qayıranda mən Zarbazanı xatırladım.

Əslində Zarbazan qəfil yadıma düşmədi, azı iki-üç gün fikirləşdim. Bunun səbəbi isə yürüşə başçılıq eləyən erməni keşişin adı idi. Adamın adı Baqrat Qalstyan olsa da, hər yerdə onu "Baqrat Srbazan" kimi yazırdılar. Xeyli fikirləşdim ki, bu srbazan sözü mənə hardan tanış gəlir, yadıma saldım: "Mimino" filmi!

Mən nə gürcü (Daneliya baxımından), nə erməni dilini ("Mimino"da əsas obrazlardan biri erməni idi) bilərəm, o baxımdan Zarbazan və Srbazan səsləşməsi mənə çəşməmişdi. Olmaya erməni dostlarımız öz yeni müxalifət liderlərinə Zarbazanın adını qoşublar? Axı orda indi belə şeylər dəbdədir. Guya alçalmaq, gözəndən salmaq üçün bir-birinə aymalar qoşurlar. Məsələn, Paşinyana "türk", "Paşaoğlu"-fılan deyirlər. İnsafən, oxşar metod bizdə də var, xoşumuz gəlməyə "Vazgen", "erməni" deyirik. Sivil dünya baxımından doğru metod sayılmaz.

Lakin qısa araşdırmam bu Srbazanın Zarbazana dəxli olmadığını göstərdi. Sən demə "srbazan" erməni dilində "müqəddəs", "qutsal" kimi mənə vermiş, keşişlərə, din xadimlərinə belə mürciət edirmişlər. Baqrat Srbazan, təxminən "Molla Bəhram" kimi bir şey deməkdir. "Zarbazan" isə gürcü sözdür, tərcüməsi "top" (artilleriya anlamında) imiş.

Hər halda, yanlış da bir naxışdır, bu Baqrat müəllim mənim yadımda Zarbazan kimi qaldı.

Ümumən erməni müxalifətinin hazırda İrəvan tərəflərdə şingilim atmasına gələndə, mənim buna münasibətim mənfiydi. Ermənistanda aranın qanışması təzə-təzə ciğrə salınmağa başlayan sülh prosesinə, sərhədlərin müəyyən edilməsi, bir-birinin ərazisini tanımaq, yolları açmaq kimi işlərə ziyan vura bilər. Bir çox əlamətlərinə görə prosesi qızıqdır. Bir çox əlamətlərinə görə prosesi qızıqdır. Bir çox əlamətlərinə görə prosesi qızıqdır. Bir çox əlamətlərinə görə prosesi qızıqdır.

Ancaq mən işin başqa, dini tərəfi düşündürdü. Görəsən dünyada xalqlar arasında nifaqı, düşmənçiliyi kövrəkleyən neçə dini lider var? "Az qala hamısı belədir" yazsaq yanlışdır. Dinlərin çöreyi nifaqdan çıxır, ayrılıqdan, zülümdən, kədərdən, dəhşətdən, insan qanından çıxır. Əks halda dinc yəşayan, çöreyini qazanan insanları hansısa mistik qüvvələrlə necə qorxudasan? Onlara bu dünyadakı nemətlərdən əl çəkməyi (və o nemətləri molla, keşiş və padşahlara buraxmağı), axirətdəki cənnəti necə propaqanda edəsən?

Kəlbəcərədəki məşhur Vəng monastrında bir keşiş vardı. 2020-də rus əsgəri oranı nəzarətə götürəndə keşiş yekə-yekə qırıldırdı, deyirdi ölürəm, burdan çıxmaram. Bugünlərdə erməni mediası həmin keşişi eşələyib tapmışdı: sən demə İrəvana yürüşdə Srbazana qoşulanlardan biri imiş. Erməni jurnalisti haqlı sual qoymuşdu ki, bəs niyə Qarabağda ölməmişən, vədini pozmusan? Hələ başqa gülmeəli detalları da açmışdılar. Keşişin sığa kimi 4 oğlu varmış, bunların hamısı Qarabağda dava düşəndə aradan cırıbmış. Biri Rusiyada, ikincisi Amerikada, üçüncü-dördüncüsü hansı cəhənnəmdə, yadımda qalmadı... Biri də bizə qarşı döyüşməyib. (Bunu düz eləyiblər, əlbəttə. Ancaq bu ayrı temadır).

Bax, belə tiplərə görə rəhmətlik Con Lennon öz ünlü mahnısında oxuyurdu:

Xəyal et ki, din də yoxdur,
Xəyal et bütün insanların
Sülh içində yaşadığını
Mənə bir xəyalpərəst deyə bilərsən
Amma mən tək deyiləm
Ümid edirəm bir gün sən də bizə qatılırsan".

Qaldı Zarbazan, onu küçədən tapıb filmə çəkiblər. Yaşlı it imiş, qısa vaxtda ölüb, gecə gizləncə "Mosfilm"-in heyətində basdırıblar. Hörmət əlaməti olaraq. Hamıya belə hörmətli yaşamaq qismət olsun, amin.

Fransanın "Le Figaro" nəşrinə Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılması istiqamətində aparılan danışıqlar barədə yazı dərc edilib. Məqalədə beynəlxalq münasibətlər üzrə professor Sebastian Boussois normallaşma prosesinin mümkün nəticələrini təhlil edib.

Analitik yazıda bildirilib ki, onillərlə davam edən müharibədən sonra bölgədə sülhün bərqərar olması üçün ikitərəfli formata qayıdış dünyanın alovlandığı bir vaxtda ümid verir. Müəllif yazır ki, Ermənistan və Azərbaycan ilin sonuna qədər sübut edə bilər ki, sülhün bərqərar olmasında nəinki BMT, həm də beynəlxalq vasitəçilik köhnəlib. Məqalədə ABŞ, Rusiya və Avropa İttifaqının vasitəçilik cəhdlərinin boş çıxdığı qeyd olunub.

Yazıda həmçinin Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin mayın 10-da Qazaxıstanın Almatı şəhərində görüşəcəklərinə diqqət çəkilib, tərəflərin iki ölkə arasında 30 ildən çox davam edən münaqişənin həllinə dair yekun və qəti razılaşmaya gətirib çıxara biləcək bütün elementləri müzakirə etdikləri vurğulanıb: "Mayın 10-da Qazaxıstanın Almatı şəhərində yeni ikitərəfli görüş baş tutacaq. Ev sahibi ölkə danışıqlarda heç bir rol oynamayacaq, lakin onun güclü simvolik dəyəri var. Belə ki, SSRİ-nin dağılması zamanı onun sonunu təsdiqləyən Almatı Bəyannaməsi imzalanıb. Orada tarixi yenidən yazmaq olar".

Professora görə, ötən ay Azərbaycanın 4 kəndini qaytarması Ermənistanın normallaşma istiqamətində irəliləmək istədiyinə sübutdur: "Reallıqda Ermənistanın artıq seçimi yoxdur: ölkə mümkün qədər tez regional dinamika-yə reintegrasiya edilməlidir". Məqalədə habelə vurğulanır ki, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı məsələnin həlli nəticəsində Azərbaycanın anklav Naxçıvana birbaşa əlaqəsini bərpa etməklə yanaşı, Ermənistan üçün də öz qonşuları ilə ticarət əlaqələri qurmaq baxımından faydalı olmalıdır. "Hər iki tərəf ümid edir ki, sülh sazişi noyabrın sonunda Bakıda keçiriləcək COP29-dən əvvəl imzalanacaq", - yazıda bildirilir.

"Le Figaro"dakı bu məqalə kifayət qədər obyektiv sayıla bilər. Çünki rəsmi Bakının vasitəçilərsiz sülh gündəliyi ilə xeyli dərəcədə üst-üstə düşür. Xatırladaq ki, "Le Figaro"-da ölkəmiz əleyhinə zaman-zaman neqativ məqalələr dərc olunub. Budekəki yazı hansı zərurətdən doğub? Belə ki, Bakıdakı səfirin də Şuşa səfərinə hazırlaşdığının bir xəbərcisidir? Fransa üçün "daşları yığmaq" zamanı çatdı mı? Hərgah Fransanın Ermənistandakı səfiri Oliviye Dekottini "Azadlıq" radiosu-

Fransa "daşları" nə vaxt yığacaq? - "Le Figaro"-nun obyektivliyi, səfirin yersiz qərəzi...

Azərbaycan əleyhinə zaman-zaman neqativ məqalələr dərc edən nəşr bu dəfə insafa gəlib; bəs, Makron administrasiyası mövqeyini düzəldəcək? - Şərh

nun ermənilərə bağlı ingilisdilli bölümünün rəhbəri Heghine Buniatyana verdiyi müsaibədə bunu inkar etməyə çalışıb. Ənənəvi destruktiv və qərəzli mövqe sərgiləyib. Üstəgəl, Şuşanı ermənicə qondarma adla - "Şuşi" adlandıraraq. Yada salaqla ki, az öncə Fransa Bakıdakı səfirini geri çağırırmışdı. Yeri gəlmişkən, artıq ABŞ səfiri də Şuşaya baş çəkdi. Qalır birçə Fransa. "Le Figaro"dakı təhlil həm də bunun xəbərcisidir mi?

Siyasi şərhçi Züriyə Qarayevanın "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonrakı dövrdə Fransanın arzuları suya düşdü. Onun fikrincə, Fransa müharibədən sonra Ermənistanı maksimum sülh müqaviləsindən yayındırmağa, dialoq şəraitinin yaranmasına mane olmağa çalışırdı: "Buna baxmayaraq, Azərbaycan uğurlu sülhə məcburetmə diplomatiyası ilə Ermənistanı sülhə doğru irəliləməyə vadar etdi. Ermənistan artıq Azərbaycanın şərtlərinə boyun əyməkdən başqa yolunun olmadığını anlıyor. Bu baxımdan, yenə də Fransanın xəyalları suya düşmüş oldu. Fransa da daxil olmaqla, güclər var ki, suverenliyimizin bərpası onların marqlarına uyğun gəlmir. İstənilən halda, Azərbaycan diplomatik sferada adekvat addımlar atır, Fransaya kifayət qədər reaksiya verir. Düşünürəm ki, əvvəllər Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bərpa etməsinə fərqli reaksiya verib indi qəbul-

lanan güclər siyahısına gələcəkdə Fransa da qoşulacaq". Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri Samir Əsədli hesab edir ki, Fransanın Ermənistan haqkiyyətini dəstəkləməsinə görə mövqeyi dəyişməyəcək. Onun fikrincə, Makron İrəvana səfərə hazırlaşır: "Onlar eyni siyasi klubdurlar. Makron Paşinyanın ayağını vermir. Parisin qərəzi və düşmənçiliyi buradan qaynaqlanır. Eyni zamanda, Fransa Ermənistan Rusiyadan qoparmaq üçün dəstəkləyir. Ancaq bu niyyəti ortaya qoyanda Azərbaycan qərsizliyə yol vermir. Hər halda, Fransa nəşrinə belə bir təhlilin dərc olunması müsbət faktıdır. İntəhası, Yelisey sarayının baxışı ilə bir media orqanının yazısı eyni deyil". S.Əsədli ABŞ səfirinin Şuşaya səfərindən sonra fransız həmkarından da oxşar addım atılmasını gözləyir: "Əgər Fransa səfiri Qarabağa getmə, o zaman təxmin etmək olar ki, Parisin mövqeyində yumşalma var. Bununla belə, sülh sənədi imzalanırsa Makron növbəti fakt qarşısında qalacaq və reallıqla barışacaq".

"Fransanın Ermənistan-dakı səfiri Oliviye Dekottininin dediyi sözlərin heç bir ağırlığı, dəyəri və əhəmiyyəti yoxdur. Çünki o, həqiqəti bir kənara qoyub Ermənistanın ağzı ilə danışır, rəsmi İrəvanın sözlüyünü edir". Bu sözləri axar.az-a Türkiyənin ölkəmizdəki keçmiş səfiri, İMZA

İctimai Birliyinin Türkiyə nümayəndəsi Hulusi Kılıç deyib. Diplomata Fransanın da Azərbaycanın regionda yaratdığı yeni vəziyyətlə barışmalı olduğunu qeyd edib: "Azərbaycan heç bir ölkənin torpağına girməyib, müharibə yolu ilə işğal altındakı ərazisini qurtarıb. Beynəlxalq hüquqa görə, hər bir ölkənin öz ərazisini işğaldan azad etmək üçün güc yolundan istifadə haqqı var. Çünki söhbət suverenlikdən, ərazi bütövlüyündən gedir. Qarabağ Azərbaycandır! "Ermənistan ərazisinin böyük hissəsi işğal altındadır" cümləsi nə deməkdir? Bunu demək üçün ya tarixdən, real vəziyyətdən bixəbər olmalısan, ya da ki, qərəzli davranmalısan. Fransa səfirinin qərəzi, məqsədi ortadadır. Ancaq tarixi və hüquqi məsələləri əsas götürərək Azərbaycan daha çox əraziyə girə bilərdi. SSRİ tərkibində olan ölkələr isə Almatı Bəyannaməsi ilə əsas prinsipləri təsbit edib və buna görə də qarşılıqlı tanınma olub. Ermənistan həmin dövrdə də sözügedən sənədə öz işğalçılıq məqsədlərinə xidmət edən düzəlişlərin əlavə olunmasını istəyirdi. Lakin bu alınmadı. Ortada Azərbaycanın öz gücü ilə formallaşdırdığı yeni bir geosiyasi realıq var. Fransa xoşu gəlsə də, gəlməsə də, bu realıq qəbul etməlidir. Bunun hansısa başqa yolu yoxdur, ola da bilməz".

✉ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

Xəbər verildiyi kimi, mayın 9-da Azərbaycanla sərhəd kəndindən keçiş Baqrat Qalstanyanın başçılığı ilə başlayan yürüş İrəvanda davam etdirildi. Yürüşün delimitasiyanın dayandırılması tələbi ilə İrəvanda böyük mitinqlə təməmlənməsi gözlənilirdi. Amma heç də gözləntilər özünü doğrultmadı, lakin aksiyalar davam edir. Əsas hədəf Paşinyanın istefasına nail olmaqdır. Bunun üçün həttə ona ilk an üçün bir saatlıq vaxt da verilməmişdi. Lakin nəticə hələ ki, əldə olunmayıb.

“Baş nazirin adı ilə bağlı hələ də razılıq yoxdur”.

Azpost.info bildirir ki, bu sözləri İrəvanda keçirilən etiraz aksiyasına başçılıq edən Erməni Apostol Kilsəsinin Tavuş yeparxiyasının rəhbəri arxiyepiskop Baqrat Qalstanyan bildirib.

Onun sözlərinə görə, məsələ parlamentdəki fraksiyalarla müzakirə olunacaq, müəyyən məsləhətləşmələr aparılacaq. “Bütün siyasi meydan bu şəxsin ətrafında birləşəcək və onun kim olduğu açıqlanacaq”, - deyərək vurğulayıb.

O deyib ki, parlamentdəki müxalifət fraksiyası ilə müzakirələr aparılır.

Keçiş qeyd edib ki, müxtəlif adlar müzakirə olunur.

“Bizim hərəkət indiyədək siyasi proses olmayıb. İndi, fikrimizcə, hər şey siyasi xadimlərin məsləhətləşmələrinin nəticələrinə əsasən planlaşdırılmalıdır. Parlament üzvləri ilə görüşməyə çalışdıq ki, proseslər necə gedə bilər. Onlar prosesi davam etdirməyə hazırdırlar və qanuni şəkildə başa çatdırmağa çalışırlar. O zaman baş nazirliyə namizəd lazım olacaq. Yəqin ki, bundan sonra hər şey açıqlanacaq”.

Ermənistanın hakim “Vətəndaş müqaviləsi” partiyasının nümayəndələrinin təşəbbüsü əsasında müxalif “Vətən naminə Tavuş” hərəkətinin üzvləri ilə danışıqlar aparılıb.

“Qafqazinfo” “Sputnik Ermənistan”a istinadən xəbər verir ki, bu barədə məlumatı hərəkətin liderlərindən biri, politoloq Suren Petrosyan açıqlayıb.

Onun sözlərinə görə, bu təşəbbüs tərəflər arasında maneələrin aradan qaldırılmasına yönəlib: “Məqsədimiz qarşıdurma deyil, barışıqdır. Biz barrikadaların əks tərəfində dayanmağa deyil, onları dağıtmağa çalışırıq”, - deyərək Petrosyan qeyd edib.

Qalstanyan Kanada vətəndaşı imiş.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə teleqram kanallarında məlumat yayılıb. Onun bu halda baş nazir postuna namizəd olması mümkün deyil.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl keçmiş xarici işlər na-

Revanşistlərin son patronları - Paşinyana vaxt qoyuldu, terror təhdidi...

Bəhruz Məhərrəmov:
“Bölgədə cənab İlham Əliyevin yaratdığı status-kvo dəyişməzdir”

ziri Vardan Oskanyan bildirib ki, Baqrat Qalstanyan baş nazir postuna namizəd ola bilər.

Nikol Paşinyan iqtidarı əleyhinə başlamış yeni hərəkətin qəmli sonluğu gəlirmi? Radikal revanşistlərə niyə geniş ictimai dəstək yoxdur? Axı bu dəfə ilk baxışda “siyasi müxalifət” yox, erməni kilsəsi, keçişlər öndə gedir?

Dinc yolla hakimiyyəti dəyişə bilməyən radikallar bunun ardınca Paşinyana qarşı sui-qəsd cəhdləri işə sala bilərmə?

Deputat Bəhruz Məhərrəmov maraqlı qüvvələrin proseslərə maneə olmaq üçün hərəkətdə olduqlarını söylədi: “Ermənistanın Tavuş vilayətində başlamış və xüsusən Azərbaycan ilə Ermənistan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyasının, həmçinin iki ölkə arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə Komissiyanın aprelin 19-dakı iclasından sonra daha geniş miqyas alan aksiyalar ilk növbədə Qərbin, yəni konkret olaraq bu bölgədə sülh və sabitliyə öz maraqlarına təhdid kimi baxan subyektlərin təşkil etdiyi bir prosesdir. Fransanın Ermənistandakı səfirinin Ermənistan mediasına müsahibəsindən də aydın görünür ki, Qərb bu bölgədə Bakı və İrəvan arasında əldə olunan razılığın artıq real sülhün addım səsleri olduğunu başa düşür və anlayır ki, bu prosesin dayandırılması üçün ilk növbədə 19

Elşən Mustafayev:
“Paşinyan böyük ehtimalla proseslərin nəzarətdən çıxması üçün planlarını hazırlayıb”

aprel sazişi pozulmalıdır. Erməni Apostol Kilsəsinin Tavuş yeparxiyasının rəhbəri, arxiyepiskop Baqrat Qalstanyan təhrikçi kimi çıxış etməyə başladığı, kilsə və diasporun dəstəklədiyi, eyni zamanda Ermənistanın daxilində revanşist qüvvələrin aktiv rol aldığı bu aksiyaların artıq İrəvanı əhatələməsi göstərir ki, sülh üçün unikal imkanın yarandığı bir dövrdə maraqlı qüvvələr prosesə maneə olmaq cəhdlərində israrlıdır. Bu əsərlində məlum ssenaridir və bildiyiniz kimi, 27 oktyabr 1999-cu il tarixində bir neçə terrorçunun Ermənistan parlamentinin binasına daxil olaraq, spiker Karen Dəmirçyan və baş nazir Vazgen Sarkisyan olmaqla spikerin müavinləri, bir hökumət üzvü və üç deputatın güllələnməklə Robert Köçeryanı və Serj Sarkisyanı siyasi rəqiblərini meydanından götürərək sülh prosesini dalana dirəmişdilər. Maraqlıdır ki, müharibədən sonra, xüsusən antiterror tədbirlərinin ardından daha geniş miqyasda qınına çəkilmiş “Qarabağ klanı”da artıq “kilsə aksiyalarına” qoşulub və bu təsədüf hesab edilə bilməz.

Aydındır ki, Paşinyan özü də Qərbin kadrıdır, məhz Qərbin ssenarisi üzrə meydanlardan hakimiyyətə gəlib. Amma görünən odur ki, Paşinyanın Azərbaycanın yaratdığı reallıqlar fonunda pragmatik düşünməkdən başqa çarəsi qalmadığı bir dövrdə, sülh və sabitlikdən başqa çıxış yolunun olmadığını və Ermənistan dövlətçiliyinin mövcudiyyətini ancaq

Natiq Cəfərlı:
“Paşinyan bu dəfə də sükani əlində saxlamağı bacaracaq, çünki...”

bu formada qoruya biləcəyini anladığı bir vaxtda Qərb Paşinyandan artıq üz döndərmiş. Fransa başda olmaqla şəər blokuna bölgədə münaqişəni davam etdirməkdə israrlı olan, reallıqları görməzdən gələn yeni bir lider lazımdır. Nəticə etibarilə “Qarabağ klanı”nın prosesə qoşulması, həmçinin hakimiyyət daxilində hazırda da vəzifə tutan bir sıra şəxslər, o cümlədən Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi, həmçinin xarici işlər nazirinin bu proseslərdə nisbətən arxa plana çəkilməsi artıq yeni müttəfiqlərlə bağlı fikir yürütməyə əsas verir. Bir sözlə reallıqdır ki, proseslərin təhlükəli istiqamətdə cərəyan edir və xüsusən, xarici işlər nazirlərinin Almata görüşü fonunda və COP29-a qədər sülhün əldə edilməsinə dair iradə ifadə olunduğu bir dövrdə proseslərin bu cür inkişafı arzuolunan deyil. Amma istənilən halda bu proseslər Ermənistanın daxili məsələləridir və Azərbaycan hərbi-siyasi yolla elə bir reallıq yaradıb ki, Ermənistanda hakimiyyətə kimin gəlməsindən asılı olmayaraq bu bölgədə cənab İlham Əliyevin yaratdığı status-kvo dəyişməzdir”.

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev Paşinyanın hər bir plana qarşı hazırlıqlı olduğunu qeyd etdi: “Baqrat Qalstanyanın Tavuşdan başqa çarəsi qalmadığı bir yürüşün yolu izdihamlı olmayacağı, yalnız İrəvanda onlara qoşulanların daha çox olacağı öncədən proqnozlaşdırıldı. Əslində bu

etirazların kökündə, yeni onun təşkilində, idarə olunmasında əsas rol Köçeryan, Sarkisyan və onlara yaxın qruplar oynayır. Kilsənin də bu işlərə qarışması etiraz dalğasını müəyyən qədər böyütsə də, yenə də kütləvilik “Qarabağ klanı” vasitəsilə təmin olunur. Bunlar Ermənistan hakimiyyəti üçün sirr deyil və Paşinyan böyük ehtimalla proseslərin nəzarətdən çıxması üçün planlarını hazırlayıb. O səbəbdən onda rahatlıq var. Eyni zamanda, düşünmək olar ki, Paşinyan belə də bu etirazlardan dolayı Azərbaycanla danışıqlarda müəyyən şərtlər irəli sürər və bu da o anlama gələr ki, hazırkı durumda baş verənlər rəsmi İrəvanın maraqları da xilindədir. Yəni belə bir plan olsa belə belli bir həddən sonra nəzarətdən çıxıb təhlükəli məcrayaya yönələcəyi halda onun qarşısını almaq da çətin olacaq. O səbəbdən bu gün yaxud sabahdan etibarən etirazların yatırılması və təşkilatçıların neytrallaşdırılması istiqamətində işlərin başlanması gözlənilir. Paşinyana istefası ilə bağlı verilən ultimatumlar, tələblər, təhdidlər düşünürəm ki, bir fayda verməyəcək. Hətta istefa vermək istəsə belə birincisi buna dostları imkan verməyəcək, ikincisi bu gün üçün az ehtimal olsa da belə bir addım olacağı halda Paşinyan komandasından başqa birinin baş nazir olacağı da şübhəsizdir. Bu isə etirazçıları qane eləmir. Həm də nəzərə alınmalıdır ki, baş nazir parlamentdə seçilir və parlamentdə isə mütləq çoxluq Paşinyanın partiyasındadır. Yeni müxalifətin siyasi yolla istəyinə ən azı növbəti parlament seçkilərinə qədər çatması çox çətinidir. Qalır qeyri konstitusion yolla buna cəhd etmək. O zaman belə planın işartılarının görünməsi kifayət edəcək ki, Paşinyan etirazları birdəfəlik yatırıb, təşkilatçıların uzun müddətə həbsə göndərsin. Yeni fors-majör hadisələr baş verməyəcəyi halda bugünkü etirazların dalğasında Paşinyan istefa vermək haqqında düşünməyəcək, əksinə özünün ənənəvi müxalifətini birdəfəlik meydanından silməsi üçün yaranan şəraitdən istifadə edəcək. Nəzərə almaq lazımdır

ki, kilsənin öndə olması təbliğatı getsə də, insan etirazlara Qarabağ klanının rəhbərlik etdiyini yaxşı bilir və uğur qazanacaqları halda hakimiyyətin yenidən bu klan vasitəsilə formalaşacağını yaxşı anlayırlar. Eyni zamanda, həmin komandanın müharibə, revanş ritorikası da insanları çox qorxudur. Çünki bilirlər ki, yeni müharibə onlar üçün övladlarının itkisi deməkdir”.

REAL Siyasi Komitəsinin üzvü Natiq Cəfərlı İrəvandakı proseslərlə bağlı maraqlı bir status paylaşdı: “İrəvan yenə qarışıb, amma görünən odur ki, Paşinyan bu dəfə də sükani əlində saxlamağı bacaracaq, çünki, kilsəni qabağa verən qüvvələr xalqı bir az tərpədə bildilər, amma etirazların lideri və simvolu olan “keçiş Qaponun”, Qalstanyanın gedib Köçeryanla görüşməsindən, “Qarabağ klanının” bu aksiyanın əsas sponsoru olduğu ortalığa çıxmasından sonra bu aksiyanın 2-3 günə sönəcəyini artıq indidən söyləmək mümkündür. Paşinyan və komandası erməni toplumu üçün acı da olsa, belli bir həll yolları təqdim edir, yeni siyasi-fəlsəfi diskurs açıq (xəyali Ermənistandan real Ermənistana keçid), sülhdən, əməkdaşlıqdan danışır - yaxşı, Qarabağ klanı, kilsə, keçişlər alternativ olaraq nə təqdim edirlər? Heç nə, pafos, müharibə, münaqişə, tarixi miflər - orta statistik ermənini bu mövzular ilə cəlb etmək mümkün deyil, özü də prosesdə Qarabağ klanı varsa, heç mümkün deyil. Orta statistik erməni anlayır ki, indi zərfdilər, 200 illik təhlükəsizlik konsepsiyaları da çöküb, yenisini yarada bilmirlər, demografik fəlakət davam edir, iqtisadiyyatı Rusiyadan asılı olan ölkənin gələcəyini Qərbdən asılı etmək mümkün olmur - yeganə rəşadətli yol qonşularla normal münasibətlər quraraq dinc yaşamaqdan, miflərdən qurtulmaqdan keçir.

Aksiyaya İrəvanın baş meydanında 20-25 min adam yığıldı, bu son illər Paşinyan əleyhinə olan ən böyük mitinq idi, amma bundan sonra o qədər insanın yığılacağını düşünmürəm - hə, bir də, əgər məlum olsa ki, meydana gələnlərin arasında Rusiyadan gələn minlərlə “relokantlar” olub, şəxsən mən təəccüblənməyərəm, bu gün İrəvanda 100 minə yaxın Rusiya vətəndaşı yaşayır...”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Bu yazını 35 il bundan öncə yazmaq istəmişdim. 1986-cı ildə - "Qan Yaddaşı" şeirlər kitabı nəşr ediləndə. Ancaq görünür, qismət indi imiş. Sabir Rüstəmxanlının Azərbaycan Respublikasının ədəbiyyat üzrə Dövlət Mükafatına təqdim edilməsi bu yazının çapını da mütləqləşdirdi. Niyə bu kitab məni özünə cəlb etmişdi?

Qazaxda, dünyaya göz açdığım Abbasbəyli kəndində dünyaca məşhur olan bir dağ var. Göyözen dağı. Şəninə dastanlar yazılan bu dağ qeyri-adi gözəlliyi ilə yanaşı, həm də qədim yaşayış məskənidir. Dağın şimal yamacı ilə sıldırım qaya başlayan hissəsində 7 bürcü qala var və yaşı təxminən min ilə yaxın olan bu qala-bürc təbii və antropoloji təsirlərdən xeyli dağılsa da, öz quruluşunu və görkəmini bu günə qədər saxlamışdır. 1965-66-cı illərdə o vaxtlar kəndin bezi "baş-bilənlər"inin qərarı ilə qalanın daşlarını sökərək gətirib tütün qurudulan talvarın divarlarını tikməyə başlamışdılar. Lakin kənd əhalisinin narazılığından sonra bu söküntü dayandırılmışdı.

Şair Sabir Rüstəmxanlı həmin kitabı daxil etdiyi "Niyə gərək belə qardaş" şeirini sanki həmin hadisəyə həsr etmişdi. Şeire belə bir epigraf da vermişdi: "Bəzi rayonlarda qədim abidələri uçurub daşını, kərpicini daşıyırlar".

Külüngünü sən vuranda o divara,
 Öz əlinlə öz sinəndə açdın yara!

Tarixin bir vərəqəyə
 ovulanda əlində daş,
 Özünü kor qoyduğunu
 düşmədin niyə, qardaş?
 ...Uluların bu qalanı
 ucaltmışdı elin üçün,
 yurdun üçün, sənin üçün.
 Sənsə yıxıb daşıyırsan
 toyğunun hini üçün.

Bu şeir mənə o qədər güclü təsir etmişdi ki, bütünlüklə əzbərləmişdim və məqam düşən kimi onu əzbərdən söyləyirdim. İstəyirdim ki, hamı bilsin bu şeiri. Belə qalalarımızı uçuran, tariximizin üzlerini öz xəbis və kiçik niyyətləri üçün itirən və bu barədə heç düşünməyən, "bu yad ananın, yad bətnində doğulanlar" dayandıra öz çirkin və bəd əməllərini. Və belələrini Sabir Rüstəmxanlı təkcə tənqid etmirdi, həm də ifşa edirdi. Qorxmadan, çəkinmədən:

Sən tək olsan- qəzəbimə yer olmazdı,
 Kişilərin ucaldığı
 nakişilər əllərində uçulmazdı.

Bu şeir gənc bir şairin bütün Azərbaycan xalqına həyəcan təbili, çağırışı idi və mən əminəm ki, Sabir müəllimin bu şeirindən sonra neçə-neçə qalalarımız salamat qala bildi.

Keçən əsrin 80-ci illərinin ikinci yarısında SSRİ deyilən bir imperiyanın tərkibində yeni bir dövr başlayırdı. İmperiyanın sonu yaxınlaşıb, cəmiyyət çalkalanırdı. Təbii ki, bu proseslər ədəbiyyata da öz təsirini göstərməyə bilməzdi. Belə bir ərəfədə gənc şair Sabir Rüstəmxanlının "Qan yaddaşı" kitabının nəşri də sıradan bir hadisə deyildi. Kitab haqqında qısa məlumatda deyilirdi: Sabir Rüstəmxanlının "Qan Yaddaşı"ndan yeni poetik düşüncələr göyərək qalxıb, yurdun ulu daşları dil açıb, aqıl babaların, dilidualı ağbircək nəvələrin ruhundan nəğmələrinə ilkinlik təmizliyi hopub".

Kitab ön söz yerinə yazılmış "Ruhumuz sərhədsiz olduğu üçün" şeiri ilə başlayır və ele bu şeir də əslində kitabı toplanmış şeirlərin "sərhədsiz ruhunu" müəyyənləşdirir:

Bu Vətən deyilən dünyam
 sirlidir,
 Bir paytaxtı sevinc, bir pay-

taxtı qəm.

Bu Vətən torpağı çox qəribədir,

Hələ sərhəddini tapamıram mən.

... Arzu da beləcə sərhədsiz olur,

Ümman da beləcə, göy də beləcə.

Ruhumuz sərhədsiz olduğu üçün.

bir dialoq qurmaqla əslində çox mühüm bir məsələ qaldırır. Düşünürəm şeirin qəhrəmanı müəllifin özüdür, ele ona bu şeir yazdıran da onun qan yaddasıdır.

Kitab başdan-başa vətənə, qəhrəmanlıq tariximizə, milli mədəni dəyərlərimizə, adət-ənənələrimizə, dilimizə, dinimizə, yurd yerlərimizə, əcdadlarımıza, məişətimizə həsr olunmuş poetik

Çənlibel:

Bir də "Heydərbaba" yazılmış bir dil...

Torpağı ot deyil, kişi göyər-dən-

Vətən... Vətən!...

1993-2002-ci illərdə tez-tez Mingəçevirə gəlirdi Sabir müəllim. Mingəçevirə bağlılığı öncə Vətən torpağına məhəbbətdən irəli gəlirdisə, digər bağlılığı ümu-

dən keçən çox qısa müddət ərzində artıq "Ömür kitabı" əksəriyyətin stolüstü kitabına çevrilmişdi və hamı bu kitabdan danışırdı.

"Ömür kitabı"nı bütün yaşdlarım kimi mən də ele kitab nəşr olunduğu dövrdə - keçən əsrin 80-ci illərində oxumuşdum. Səmmi desəm Sabir müəllimə simpatiyam da ele o illərdən yaranmışdı. Lakin indi bu yazın, hazırlayarkən kitabı bir daha yenidən oxudum. O zamankı yaş və dövr də kitabda yazılanlara yeni yanaşma tələb edirdi. Və mən kitabı oxuduqca müəllifə bir daha öz ələmdə dönmə-dönə minnətdarlığımı bildirdim. Düşündüm ki, nə yaxşı ki, ədəbiyyat və ictimai fikri tariximizdə Sabir Rüstəmxanlı kimi yazıçılarımız, ziyalılarımız var. Onun bu kitabda səpdiyi to-

yudub, onlara öyüd-nəsihət, təlim-təbiyə verən bir atanın Zəhmət nəğməsi var: "Adam öz işindən zövq alanda, iş toy-bayrama çevrilir. Atamın mahnısı bitib-tükənməyən zəhmət idi. O öz ömür nəğməsini gecə-gündüz, ara vermədən torpağın qulağına oxuyurdu. Ona görə də torpaq onun mahnısı ilə yatır, onun mahnısı ilə oyanırdı". Müəllifin ifadələrini oxuduqca xəyal səni lap uzaq illərə aparır. Gözlərinin qarşısında sifətinin rəngi günəş şüalarında mis rənginə çalan, əllərinin qabarı gözə çarpan ariq bədənli, lakin pəhləvan cüssəli, əllərində, qollarında əzələləri, damarları qabaran zəhmətkeş insanların obrazı canlanır. Düşünürəm Sabir Rüstəmxanlı bu obrazla təkcə atası Xudu kişinin deyil, bütünlüklə zəhmətdən yığılmış bir Azərbaycanlı kişisinin ümumiləşdirilmiş obrazını böyük ustalıqla yarada bilib. Ancaq təkcə bu nəğmələrlə bitmir, Vətən nəğmələri. Bu kitabda həm də dünyanın müxtəlif məşhur muzeylərində sərgilənən azərbaycanlı ustaların düzəldikləri, yaratdıqları, toxuduqları sənət əsərlərinin zəriflik, gözəllik nəğmələrinin bir sözlə Vətən övladlarının ömür nəğmələrinin səsi - "zili, zəngülesi, "Mən-suriyyəsi" eşidilir. Heç şübhəsiz müəllif bu kitabını 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra yazmış olsaydı biz bu kitabdan həm də Vətən uğrunda canını fəda etmiş şəhidimiz Xudayarın təsnifini də eşidərdik.

Mən bu yazıda Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlının iki kitabı - "Qan yaddaşı" və "Ömür kitabı"na toplanmış şeir və tarixi-bədii-publisistik yazıların yalnız bir qisminin mənə yaratdığı təəssüratlar barədə oxucularla fikrimi bölüşmək istədim. Əslində demək istədiklərim Sabir müəllimin yaradıcılığının məziyyətlərindən heç bir misqal da deyildir. Onun "Atamın ruhu", "Xətai yurdu", "Göy Tanrı", "Ölüm Zirvəsi (Cavad xan)", "Difai Fədailəri", "Sunami" romanları, "Bütövlük", "Didağınlar", "Cavad xan", "Orxonla görüş" poemaları son vaxtlar nəşr olunmuş "Əbədi sevda" şeirlər toplusunda əksini tapan mövzular ədəbiyyatımızda toxunulmamış mövzular olmaqla son dərəcə maraqlıdır. Bu əsərlər dərin tədqiqatların və təhlillərin obyektidir və əminəm ki, zaman-zaman araşdırılacaq, tədqiq ediləcəkdir.

Ümumiyyətlə götürdükdə isə Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlının yaradıcılığını onun sözləri ilə desək "Oxuyanların hamısına ünvanlanmış Vətən haqqında məhəbbət məktubları"na bənzədirəm. Bu məktublarda məhəbbətdən yaranmış çağırış da var, nəsihət də, öyüd də.

Sabir Rüstəmxanlı Azərbaycanın çağdaş ictimai-siyasi fikri tarixinin görkəmli nümayəndələrindən biridir. O həm də müstəqillik tariximizə 1988-ci ildən başlayan xalq hərəkatının liderlərindən biri kimi daxil olmuş, Azərbaycanın mətbuat və dövlətçilik tarixinə öz adını şərəflə yazmış, Dünya Azərbaycanlılarının həmrəyliyi və hüquqlarının qorunması yolunda mübarizəsi və yorulmaz fəaliyyətinin nəticəsində istər beynəlxalq ələmdə, istərsə də ölkəmizdə yaxşı tanınır, sevilir və böyük nüfuzla malikdir.

Sonda ustad sənətkar, böyük ziyalı, Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı qarşıdan gələn doğum günü - yeni yaşı münasibətilə təbrik edir, uzun və sağlam ömür, yeni yaradıcılıq uğurları, ictimai-siyasi və dövlət fəaliyyətində müvəffəqiyyətlər arzulayır.

□ **Ramiz GÖYÜŞ,**
 yazıçı-publisist

Vətən haqqında məhəbbət məktubları

Payımız gəlibdi göyden beləcə!..

Yeri gəlmişkən, kitabı "Qan Yaddaşı" adının verilməsi müəllifin çox uğurlu tapıntısıdır, bu ad həm də oxuculara bir çağırışdır, "al məni oxu" deyir və burada toplanmış şeirləri oxuduqca təkrar-təkrar qan yaddaşından doğan hikmətlər, poetik ifadələr səni ovsunlayır. "Qan yaddaşı" şeiri ilə də başlayan şeirlər toplusu ele başlanğıcdan oxucunu düşünməyə vadar edir.

Nüşabə qalasının yarıuçuq bürcündə,
 Boy atıb qalınlaşan zoğallığın içində
 Bir uşaq oxuyurdu bu dünyadan ayrılıb...

...Soruşdum: "Oxuduğun mahnının adı nədir?"
 Güldü, gözü qıyıldı, gülüşü də nəğməydi-

Yayıldıqca yayıldı...
 Şeir sənə tarix danışır, əfsanə, əsatir danışır. Bu tarixi sənə danışan körpə uşaqdır. Hələ tarix dərsi keçməyən, heç tarixi də bilməyən, yazı-pozudan xəbərsiz bir körpə danışır bu tarixi sənə. Həm də oxuduğu mahnı ilə, əlində düzəltmə oxla, yay ilə danışır və danışdıqları da o qədər gerçəkdir ki, sanki tarixi keçmişin haqda sənə gerçək dastan danışır. Bu uşaq qəlbinin səsi, üzünün ifadəsi, mimikası ilə inandıra bilir oxuduğu bu dastana səni:

Dedi bilmirəm, əmi, təkamül də oxuyuram,
 Heç sözünü bilmirəm, özüm-dən toxuyuram.

Özümdən "toxuyurdu", mahnısını o uşaq.

İçəridən gələn səs ona "oxu" deyirdi.

Qəhrəman bir torpaqdan gələn qəhrəman həvəs

Al əlinə bu yayı, at bu oxu deyirdi.

Şeir çox səmimidir. Dili sadədir. Şair bir körpə uşaqla kiçik

nümunələrlə zəngin bir topludur və oxumaqdan doymursan, sanki 70 yaşını haqlamış müdrik bir kişinin nəsihətləri, öyüdləri, nağıl və dastanlarıdır bu şeirlər. Həm də çağırışdır, müraciətdir indiki və gələcək nəsillərə.

Kitabda müəllifin yurd, el, oba, ocaq yeri adlı və ünvanlı çoxsaylı şeirlər yer alıb. Onların hər biri həm mənə yükünə, həm də poetik ifadəsinə görə gözəl şeirlərdir. İfadələrdəki tapıntılar, müəllifin poetik ustalığı oxucunu qəhər qarışıq təəccübləndirir, qururlandırır. Sadaladığım mövzuların hərəsinə bir misal çəkəmə bir kitab yaranar. Ancaq şairin "Vətən" şeirindən misal çəkmək gücündə deyiləm:

Bir əlçim buluddu,
 Bir ömür umuddu,
 Bir içim sudu.
 Yandıqca odlanan ocaqdı,
 Daddıqca dadlanan arzudu.
 Bir də bəhar leysanıdı,
 21 Azərin qanıdı,
 Cavad xanın qətl yeridi,
 Sabirin "fəxriyyə" şeiridi,
 Dağları dumanda itən-
 Vətən... Vətən!...

Vətən haqqında müxtəlif müəlliflər tərəfindən müxtəlif xalqların dilində minlərlə şeir yazılıb. Hər biri də çox gözəl, lətif, zərif. Niyəsə mənim də gəncliyimin filmində "Hardan başlayır Vətən" mahnısı və mahnının sözləri bəlkə də indiyədək Vətən haqqında eşitdiklərim şeirlərin ən yaxşılarından biridir. Ancaq Sabir Rüstəmxanlının "VətənE" şeiri bu mövzuda indiyədək eşitdiklərim və ya oxuduqlarım şeirlər içində mənə ən doğma və ən şirin gəlirdi: Babalar atını sürüb gedibdi, Qalalar boylanıb qalıbdır ancaq.

Oğlu -Şah İsmayıl Xətayi adlı Ağatlı oğlan var, atı qanadlı,
 Bir də Suraxanı atəşgahı var,
 Bir də Misri qılınc. Bir də

mi dostlarımız- Məhəbbət Qarabağlı, Tofiq Quliyev və digər dostlar yaradırdı. Sonradan ele Tofiq müəllimin və Sabir Rüstəmxanlının vasitəsilə Əli Quliyevlə, Yaşar Abdulovla, Rüstəmxanlı ocağının nümayəndələri ilə, qədim türk yurdu Yardımlının sözbütöv, mərd, dostluğa möhkəm kişiləri ilə tanış olmaq, ünsiyyət qurmaq mənə də nəşib oldu. Mingəçevir dənizinə maraqlı, düşündürücü bir şeir də həsr etmişdi. "Mingəçevir dənizi ilə söhbət". Bu şeirlə samuxluların və mingəçevirlilərin xatirəsində özünə həmişəlik bir text qurub, Sabir müəllim...

Ömür yolu uzaq bir kənd ciğirindən başlayıb Vətənin hər güşəsinə qədər gəlib çıxan, hər kərpicini, hər saxsı parçasını öyrənərək onu nəzmə çəkən, hər daşına, hər torpağına, hər qalasına, hər mənzərəsinə şeir yazıb Sabir Rüstəmxanlı, bu kitabda, yana-yana, seve-seve tərənnüm edib Vətən torpağını. Və bununla qürur duyur.

Nə yaxşı ki, ömür yolum qayğıların ağırından başlanıbdı.

Nə yaxşı ki, ömür yolum uzaq bir kənd ciğirindən başlanıbdı!

Bu şeirlərin hər birini bu kiçik yazıda təhlil etmək, onlardan sətət gətirmək mümkün olmazdı. Sadəcə oxumaq lazımdır şair Sabir Rüstəmxanlı. Onda biləcəksiniz bu şeirləri ilə nəyi demək istəyir müəllif.

Lakin "Qan yaddaşı" ilə kifayətlənmədi, şeirlərində olduğu kimi dövrü mətbuatda ciddi tənqidi məqalələri, publisistik yazıları maraqlı təklifləri ilə çıxış edirdi. Və budur 32 yaşlı gənc şair-publisist Sabir Rüstəmxanlının yeni kitabı - "Ömür kitabı" işıq üzü gördü. Bu kitab əslində şairin çox böyük yaradıcılıq uğuru idi. "Ömür kitabı" nəsrimizdə və publisistikamızda hadisə idi və hadisə kimi də ədəbiyyat tariximizə daxil oldu. Ancaq "kitab maraqlı, publisistik bədi" kitab deyildi. Başdan ayağa tariximizlə doludur. Nə qədər acı faktlar da olsa gerçək hadisələrə zəngin, xalqımızın milli kimliyini faktlarla sübut edən, haqqımızda yazılan təhrifləri, tarixi yalanları birbaşa müəlliflərini göstərməklə, həqiqəti həmin müəlliflərin sifətinə çırpan, bir tarixi-bədii-publisistik toplusu olmaqla həm də gənclərə ünvanlanmış çağırış idi...

Yadımdadır! Kitab nəşr olunduqdan sonra tezliklə bütün şəhərlərə və kəndlərə (Nə yaxşı ki, o vaxtlar hələ şəhər, rayon və kəndlərimizdə kitab mağazaları dururdu) yayıldı. Kitabın nəşrin-

xımlar əminəm ki, hələ innən belə yeni-yeni pöhrələr verəcək, böyüyəcək, Yardımlı meşələri kimi Vətənimizin hər yerini bürüyəcəkdir.

Hesab edəmə ki, "Ömür kitabı" şairin "Qan yaddaşı" şeirlər kitabının nəsrində və publisistikada bir növ davamı idi. Şair Sabir Rüstəmxanlıya "Qan yaddaşı" kitabında demədiklərinin bir hissəsini nəsrində, publisistikada demək zərurəti yaranmışdı və çox cəsarətlə deyə bilmişdi. Onun nəticəsi idi ki, "Ömür kitabı" mübaliğəsiz desək, müəllifinə böyük şöhrət gətirdi.

Sabir Rüstəmxanlının "Ömür kitabı"nı "Vətən haqqında" simfoniyaya adlandırdım. Diqqət yetir-sək görürük ki, kitabda bölünmüş başlıqların hər biri bir nəğmədir, mahnıdır, əslində müəllif də həmin başlıqlarda verdiyi yazıları yekunda məhəbbət məktubları, nəğmə və ya mahnı adlandırır. Diqqət yetirək müəllifin kitabdakı "Vətən haqqında nəğmə" yazısını:

"Hər kəsin ürəyində Vətən haqqında bir nəğmə var. Gec-tez oxumalıdır. Bu nəğmə böyük konsert salonlarında da oxuna bilər, bir bulaq başında da. Vulkan nə vaxt püskürəcəyini kimə deyir? Sübhün ala-torayında səsinə asılmış torağayların yanğısını dinləyə-dinləyə, zəmi yerinə səpələnmiş quzuların dalınca qaçan, dizə kimi şəhərlərlə qarşılaşan düşü-nürəm... Kim bilir, bəlkə onlar Vətən haqqında nəğmələrini ele həmin anlarda oxuyurlar". Nə qədər səmmi, kövrək və dəqiq ifadə. Həm də bu ifadələrlə sanki bir poetik mənzərə yaradıb müəllif. Bu mənzərəyə tamaşa edən kim olsa belə, onu dindir-sən kövrələcək, əminəm. Təkcə bu ifadələr yox, ümumiyyətlə "Ömür kitabı" başdan-başa Vətən haqqında nəğmələr toplusudur. Qəhrəman Babəkin nəğməsi səslənir bu kitabda. Bu nəğmə "Dağlarımızın üstündə 22 il dalğalanan al bayraq, Babəkin azadlıq, qələbə, qəhrəmanlıq mahnısı idi... Babək öz nəğməsinə Azərbaycan dilində oxumuşdu! Biz də nəğməmizi bu dildə oxuyuruq, uşaqlarımız, nəvə-nəticələrimiz də bu dildə oxuyacağıq. Hər kəsin ürəyində Vətən haqqında nəğmə var... Kimi ürəyə yazır bu nəğməni, kimi daşa, torpağa".

Bu kitabda əməyin, zəhmətin tərənnümü nəğməsi var. Hər gün çörəyini min zəhmət, əziyyət hesabına daşdan-torpaqdan çıxardan, o daşdan-torpaqdan çıxartdığı çörəyə min dəfə şükür edib onu bal kimi dadan, həmin zəhmət hesabına övladlarını bö-

“Rusiya ilə Ermənistan arasında ikitərəfli münasibətlər uğurla inkişaf edir”. Bunu Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyanla mayın 8-də Moskvada keçirdiyi görüşdə deyib.

“Bütün ölkələrimiz (Ail ölkələri nəzərdə tutulur - red.), o cümlədən Rusiya və Ermənistan üçün bu beynəlxalq təşkilat çərçivəsində əməkdaşlıq müsbətdir. İkitərəfli münasibətlərə gəlinə, onlar da çox uğurla inkişaf edir”, - Putin bildirib.

Öz növbəsində Putinin mətbuat katibi Peskov bildirdi ki, Putinin Paşinyanla 8 may görüşü bir saatdan çox davam edib və uğurla başa çatıb. “İkitərəfli münasibətlərdəki problemlər kəskin xarakter daşımır və ikitərəfli əlaqələr zamanı həll olunur”, - o deyib.

Bundan əlavə, bəllidir ki, səfər çərçivəsində avqust ayınadək rus hərbiçilərinin İrəvan beynəlxalq aeroportundan çıxarılması haqda razılıq əldə olunub. Avrasiya Sabitləşdirmə və İnkişaf Fondunun (EFSD) Şurası isə Ermənistanla 100 milyon dollar ayırmaq barədə qərar qəbul edib. Vəsait 2024-cü ilin büdcəsini dəstəkləmək üçün istifadə olunacaq və Ermənistan hökumətinin islahat proqramının həyata keçirilməsi əsasında verilir. Proqrama iqtisadi artım potensialının artırılması, əmək bazarının səmərəliliyinin yüksəldilməsi və davamlı inkişaf üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi daxil edilib.

Avrasiya Sabitləşdirmə və İnkişaf Fondu (EFSD) 2009-cu ildə Ermənistan, Belarus, Qazaxıstan, Qırğı-

Putin Paşinyanı bağışladı? - rəylər

Gəlinən nöqtə Azərbaycana nə vəd edir...

zistan və Rusiya tərəfindən yaradılıb. Fondun aktivlərinin həcmi 9 milyard dollardan çoxdur. EFSD-nin məqsədləri Fondun üzv dövlətlərində iqtisadi və maliyyə sabitliyini təşviq etmək, habelə onların davamlı inkişafına dəstək verməkdir. Fondun maliyyələşməsinin çox mühüm hissəsi Rusiya tərəfindən həyata keçirilir. Yeni Moskvanın razılığı olmadan oradan heç bir layihənin maliyyələşməsi mümkün deyil.

Bu səbəbə Moskva-İrəvan münasibətlərinin indiki mərhələsində İrəvana ayrılan 100 milyon Rusiyanın Ermənistanla rüşvəti kimi də qiymətləndirilir. Məsələ burasındadır ki, Nikol Paşinyanın Fondun təsisçisi olan Avrasiya İqtisadi İttifa-

qının mayın 8-9-da keçirilən iclasına qatılmasından öncə İrəvanın Ail-dən çıxmağa hazırlaşdığına dair xəbərlər yayılmışdı.

Bəs 100 milyon dollar cırdan Ermənistan üçün nə deməkdir? Münasibətlərin yumşalmasından danışmaq mümkündürmü? Putin Paşinyanla barışdı mı? Qərbin son gelişmələrə reaksiyası nə olacaq? Nəhayət, gəlinən nöqtə Azərbaycana nə vəd edir?

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz “Yeni Müsavat”a deyib ki, kiçikliyindən və ya böyüklüyündən asılı olmayaraq, istənilən dövlət üçün qeyd olunan məbləğ o qədər də çox deyil: “Bu vəsaitlə heç bir dövləti böhran vəziyyətindən xilas etmək olmaz. Təsədüfi deyil ki, Ail pulu Ermənistanın hansısa böhrandan çıxması üçün bir hissəsini ödəmək üçün

verib. Yeri gəlmişkən, Ermənistanla heç Qərb dövlətləri də düz-əməlli vəsait ayırmırlar. Xatırlayırsınızsa, Paşinyanın aprelin 5-dəki Brüssel səfərində də Avropa İttifaqı və ABŞ səhv etmərsə 240 milyon dollar ayırmışdı. Özü də 4 illiyinə. İllərə böləndə bu cəmi 80 milyon dollar edir. Ermənistanın keçmiş hökumətlərinin adı bir şəhər meri bu qədər pulu bir ilə həzm-rabədən keçirirdi. İrəvana istər Moskvada, istərsə də Brüsseldə dilənçi payı qədər yardım ayrılmasının səbəbi, mənəcə, onun bir dövlət kimi öz oriyentasiyasını hələ müəyyənləşdirməməsidir. Ermənistan hakimiyyəti nə Qərbpərəst kimi Qərbpərəst, nə ruspərəst kimi ruspərəstdir. Ölkənin başçısı Rusiya ilə münasibətlərini sıfırlayıb Avropaya bağlanmaq istəyir. Amma bunu hələ bir vəziyyətə salıb ki, istə-

və ABŞ-ın əsas tələbini - rus qoşunlarını ölkədən çıxara bilmir. Qərbə doğru kiçik bir addım atmamış ölkədəki rusa bağlı qüvvələr ayağa qalxıb Paşinyanı devirməklə hədələyirlər. Rusiyaya bağlanmaq istəsələr, Moskva da Paşinyan hakimiyyətinə çox güvənmir. Nəticədə iki qütb arasında tərəddüdlü vəziyyətdə qalan İrəvan öz oriyentasiyasını tam müəyyənləşdirə bilmir. Belə qeyri-müəyyənliklərin hökm sürdüyü istənilən ölkəyə isə heç bir dövlət ciddi yardım göstərməkdən çəkinir. Haqsız da deyillər. Heç kim pulunu küçədən tapmayıb. Xüsusilə də Ukraynada və Fələstində ağır döyüşlərin getdiyi, Rusiya ilə bütün ticari əlaqələri məhdudlaşdırdığı üçün ağır iqtisadi böhran keçirən Qərb ölkələri indiki şəraitdə qəpiyini də havaya sovrmaq istəmir. Rusiya da eləcə. Ermənistanın “özünü axtardığı” bir zamanda bu proseslərin Azərbaycana təsirinə gəlinə, düşü-nürəm ki, situasiya bizim xeyrimizə cərəyan edir. Rəsmi Bakı firsətdən istifadə edib İrəvanla ədalətli sülh sazişi bağlamaq barədə düşünməlidir. Amma bu sülh sazişi ermənilərin də ziyanına olmalıdır. Çünki yalnız ədalətli şərtlər altında bağlanan, “qazan-qazan” prinsipinə əsaslanan anlaşmalar qalıcı ola bilər.

Açıqı, ermənilərin illərlə artıq davam etdirdiyi düşmənçilik siyasəti onları elə bir vəziyyətə salıb ki, istə-

sələr də, istəməsələr də Azərbaycan və Türkiyənin aralarında olduqları Türk dünyası ittifaqının təsir dairəsində qalacaq. Düşmənçilik hissələrini unudan yeni erməni nəsilləri regional inteqrasiyaya üstünlük verərək sözügedən coğrafiyanın bir parçasına çevriləcək. Zamanla Cənubi Qafqaz konfederativ bir birlik halına gəlib çıxacaq. Beləcə, Qərbi Azərbaycana qayıdış problemindən tutmuş regionun gerçək liderinə çevrilmək hədəfinə qədər bir çox arzularımız reallaşacaq. Təbii ki, ermənilər də bu hadisələrdən yararlanıb biləcəklər. Bütün hallarda mən regionumuzun gələcəyinə çox nikbin yanaşıram”.

Siyasi şərhçi Paşinyana 100 milyon dollar verilməsini Putinin mərhəməti kimi qəbul etmir. Deyir ki, Putin əlinə fürsət düşən kimi Paşinyandan və Ermənistandan qisas alacaq: “Yaxın tarixi hadisələr göstərir ki, Putin qisası “soyuq yemək”dən ibarət olur. O tələsmir, müvafiq gördüyü anda zərbə endirir. Bunun ən bariz nümunəsini “Vaqner” komandanı Priqojinin cəzalandırılmasında gördük. Yeri gələndə Priqojinlə aylarla salam-sabahını kəsəməyən Putinin bu mövqeyi “üzə ağ olan” aşbazı təyyarə qəzasına uğramaqdan xilas etmədi. Beynəlxalq şərait uyğun olsa, Paşinyan da bir gün cəzalanacaq. Hələlik isə görünən budur ki, Moskva istismara meyilli İrəvanı itirmək istəmir”.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
“Yeni Müsavat”

Hakimiyyət mütləq güc tətbiq edəcək - Gevondyan

“Ermənistan hakimiyyətinin etiraz hərəkatının iştirakçılarına qarşı güc tətbiq etməsi qaçılmazdır”.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bunu yerli politoloq Alen Gevondyan deyib.

Onun iddiasına görə, yerli hakimiyyət arxiyepiskop Baqrat Qalstanyana qarşı əks-təbliğat kampaniyasının iflasa uğradığını başa düşür.

Gevondyan hesab edir ki, məhz bu səbəbdən baş nazir Nikol Paşinyan təşəbbüsü öz əlinə almaq qərarına gəlib və onun mətbuat konfransı məhz bu məqsədlə çağırılıb.

Erməni ekspertin fikrincə, keşişin sayəsində meydana toplaşan insanlar Paşinyana bu planı həyata keçirməyə mane olub.

“Hakimiyyətin Qalstanyana qarşı ittihamedicə dəlilləri yoxdur, əks halda onlardan çoxdan istifadə olunardı və buna görə də hərəkatı yatırmaq üçün hakimiyyətin yalnız bir yolu var - güc tətbiq etmək”, - Alen Gevondyan bildirib.

□ Musavat.com

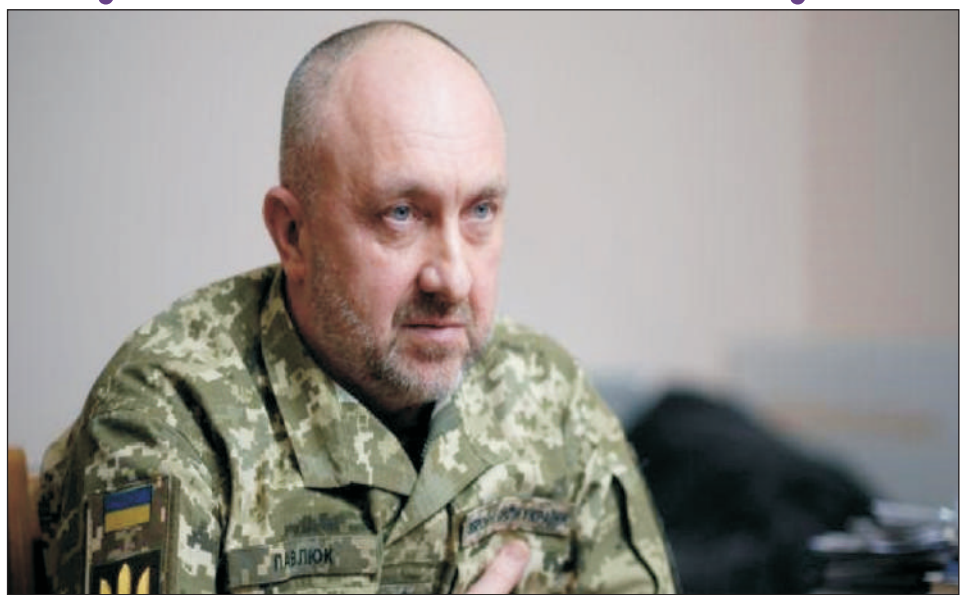
Ukrayna MN: “Rusiya Kiyevi ələ keçirmək ideyasından imtina etməyib”

“Rusiya Kiyevi ələ keçirmək ideyasından imtina etməyib”.

APA-nın “RBK-Ukrayna”ya istinadən xəbərinə görə, bunu Ukrayna Quru Qoşunlarının komandanı Aleksandr Pavlyuk deyib.

O bildirib ki, hazırda əsas məsələ Rusiyanın paytaxta hücumunu əngəlləyə biləcək 10 yeni briqadanın formalaşdırılmasıdır:

“Şərqdə vəziyyətin mü-rəkəbliyindən asılı olmayaraq, Kiyevin müdafiəsi bizim üçün əsas məsələlərdən biridir. Bu şəhər Ukraynanın üreyidir. Biz bu paytaxtın müdafiəsinin gələcəkdə hansı rolu oynayacağını da çox yaxşı başa düşürük. Rusiya hücumu keçməzdən əvvəl bu kimi addımlarla müdafiə xəttimizin dayanıqlığını yoxla-

yır, daha sonra isə bunun üçün əlverişli istiqamət seçir”.

Pavlyuk Rusiya ordusunun Donetsk və Luqansk vilayətlərini tam ələ keçirmək

cəhdlərini davam etdirəcəyini bildirib.

Qeyd edək ki, bir qədər əvvəl Ukrayna kəşfiyyatı Rusiyanın tez bir vaxtda müvəqqəti olsa belə müda-

fienə gücləndirəcəyini, paralel olaraq isə Xarkov və Sum vilayətlərinin şimal-şərq rayonlarına doğru hücumu keçəcəyini açıqlayıb.

ABŞ-in bir qrup respublikaçı senatoru Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin (BCM) baş prokuroru Kərim Xanı İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu və digər İsrail rəsmiləri haqda beynəlxalq həbs orderi verməməsi ilə bağlı xəbərdarlıq edib və "sərt sanksiyalar"la hədələyiblər. Məlumatla görə, aralarında Tom Kotton, Marko Rubio və Ted Kruzun da olduğu 12 respublikaçı senator BCM baş prokuroru Xana təhdid məktubu göndəriblər.

Məktubda qeyd edilir ki, Netanyahu və digər İsrail rəsmiləri üçün həbs qərarı verilsə, bu, yalnız İsrailin suverenliyinə deyil, həm də ABŞ-in suverenliyinə təhdid kimi qiymətləndiriləcək və sərt sanksiyalarla nəticələniləcək. "İsraili hədəf alsanız, biz də sizi hədəfə alacağıq" yazan senatorlar BCM-in baş prokurorunu hədələyərək, "Xanın işçilərinə və köməkçilərinə sanksiya tətbiq edəcəkləri və baş prokurorun və ailəsinin ABŞ-a daxil olmasına mane olacaqları" barədə xəbərdarlıq ediblər. Qeyd edək ki, Netanyahu Qəzza olaylarına görə BCM-ə verilib. Türkiyə də bu prosesi dəstəkləyir. Lakin nə Türkiyə, nə də ABŞ və İsrail BCM-in üzvü deyil (Roma Əsasnaməsini Ermənistan da daxil, cəmi 123 ölkə ratifikasiya edib).

Qeyd edək ki, son iki həftədə İsrail rəsmiləri BCM-in baş nazir Benyamin Netanyahu, müdafiə naziri Yoav Gallant və İsrail Müdafiə Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi Herzi Halevi üçün həbs orderləri verməyə hazırlaşmasından getdikcə daha çox narahat olublar. Eyni narahatlıq Vaşinqtonda da hiss olunmaqdadır. Son bir neçə həftə ərzində İsrail ABŞ-a Fələstin Administrasiyasının rəsmilərinin İsrail liderlərinin həbsinə order verməsi üçün Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin prokuroruna təzyiq etdiyini göstərən məlumatlara malik olduğunu bildirib. Respublikaçı deputatlar İsrail liderlərinin həbsinə order verəcəyi təqdirdə BCM-ə qarşı qanun qəbul edəcəkləri ilə hədələyiblər. İs-

rail rəsmiləri bildiriblər ki, mümkün həbs orderləri ilə bağlı "son dərəcə əsəbi" olan Netanyahu son günlər bir neçə Respublikaçı və Demokrat senatorla danışıb və onlardan BCM prokuroruna orderləri verməməsi üçün təzyiq etməyi xahiş edib.

Bir müddət əvvəl Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnkişaf Proqramının (UNDP) Ərəb Dövlətləri üzrə regional bürosunun rəhbəri Abdulla əd-Dərdari bildirib ki, Qəzza zolağında Fələstin-İsrail münafişesinin kəskinləşməsi ilə bağlı dağntılar İkinci Dünya müharibəsi ilə zərərin intensivliyi miqyasında müqayisə oluna bilər.

Bütün hallarda bu o anlamı gəlir ki, ABŞ BCM-in Putin haqda vaxtilə çıxardığı həbs qərarını da ədalətsiz sayır? İstənilən halda Netanyahu üçün belə bir qərar nə demək olardı?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, Hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bildirdi: "Müstəqil bir qurumun rəhbərliyinə kimliyindən asılı olmayaraq, istər ABŞ senatorları olsun, istər Fransa senatorları olsun, istərsə də digər ölkələrin komandası olsun, təhdid dolu məktubların göndərilməsi qəbul edilməzdir. Bu, ABŞ-nin müəyyən senatorlarının iç üzünün bir daha açmış oldu. Qeyd edim ki, beynəlxalq cinayət məhkəməsinin baş prokuroru ilə bağlı onun gələcəkdə nə qərar verib-verməməsi tamam başqa məsələdir. Bir anlıq belə fikirləşək ki, İsrailin baş naziri haqqında çox ciddi qərarlar qəbul olunub. Əgər ədalətli bir

ABŞ-dan növbəti "ikili standartı" - iş Putinə və Netanyahuya gələndə...

Çingiz Qənizadə: "Bu hədələmə biabırçılıqdır və ciddi beynəlxalq skandala səbəb olmalıdır"

qərar olsa belə, bu hansısa 10-12 senatorun marağına uyğun deyilsə, bu qurumun rəhbərini təhdid edirlər. Bu biabırçılıqdır. Dünyada artıq beynəlxalq hüququn işləməsinə maneçilik törədən amillərdən biridir və heç cür qəbul oluna bilməz. Təəssüflər olsun ki, son vaxtlar ABŞ bu və ya digər ölkələrin rəsmilərinə, ayrı-ayrı şəxslərinə qarşı sanksiyalar tətbiq etməklə dövlətlərin də daxili işlərinə qarşı, onların da suveren hüquqlarına müdaxilə edir. Azərbaycanla bağlı qəbul

edilən siyahı bir daha göstərdi ki, tutduğu vəzifədən istifadə edərək iyrənc metodlara əl atan və lobbilərin təsiri altında fəaliyyət göstərən müəyyən qurumların üzvləri, senatorlar var. Azərbaycanın haqq işini reallaşdıran, Azərbaycanın suverenliyini reallaşdıran bir qrup şəxslərə, fəaliyyəti ilə bağlı məhkəmə hakimlərinə qarşı sanksiyaların tətbiq edilməsi ilə bağlı ABŞ-yə təqdim edilən siyahı onların üzünü bir daha açmış oldu. Güclərindən istifadə edərək digər dövlətlərin bu

və digər formada daxili işlərinə qarşısının bariz nümunəsi kimi özlərini göstərmiş oldular. Respublikaçıların Baş prokuror Kərim Xanı, işçi qrupunu hədələməsi çox ciddi beynəlxalq skandala səbəb olmalıdır. BMT bu məsələni müzakirəyə çıxarmalıdır. ABŞ hüquqi dövlətdirsə, senatorların bu hərəkətinin yolverilməzliyi ilə bağlı onlara qarşı müəyyən tədbirlər görməyə çalışmalıdırlar. Düzdür, Azərbaycan da beynəlxalq cinayət məhkəməsinin üzvü deyil və Roma Statutunu təsdiq

etməmişik. Bu quruma üzv olan dövlətlərlə əməkdaşlıq edən bir təşkilatın rəhbərliyinə qarşı təhdid dolu məktublar anlaşılan deyil. Əslində inanmıram ki, onlar belə bir sanksiyanı gündəmə gətirsinlər. Bunlar hədələyici faktorlardır. Amma nəzərə alsaq ki, ABŞ də, İsrail də beynəlxalq cinayət məhkəməsinin üzvü deyil, onda ümumiyyətlə onların bu qurumun işinə müdaxilə etmələri də yolverilməzdir. ABŞ senatorları İsrailin baş naziri ilə bağlı müzakirə edilən məsələnin qarşısını almaq üçün bu cür addımlar atır. Burada da senatorların ikili yox, ikiüzlü yanaşmasını görürük ki, özlərinə düşməni etdiyi ölkənin prezidenti- Putin haqqında belə bir qərar çıxarırlar ayaqüstü qarşılayırlar. Amma özlərinin maraqlarına uyğun olan lobbilərin təsiri altında digər bir ölkənin rəhbərinə qarşı çıxarıla biləcək bir qərarın qarşısını elə beşikdə ikən boğmağa çalışırlar. Bu tək cə ABŞ konqresmenlərinin, senatorlarının hərəkəti deyil, bir beynəlxalq biabırçılıq kimi mən bunu dəyərləndirirdim".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Qərbdən rəsmi anons: ABŞ dünyada hegemon statusunu itirir... - Sevinək?

Avropa İttifaqının baş diplomati Borrel hesab edir ki, Çinin fəvqəldövlət kimi meydana çıxmasını görürük; deputat: "Səbəbi seçkilərdən sonra özünü göstərəcək"

"ABŞ dünyada hegemon statusunu itirib". "Yeni Müsavat" bildirir ki, bu fikri Avropa İttifaqının xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Cozep Borrel Böyük Britaniyada mühazirə ilə çıxış edərkən bildirib.

"Amerika hegemon statusunu itirib. 1945-ci ildən sonra yaranmış dünya nizamı öz əhəmiyyətini itirir", - Avropa diplomatiyasının rəhbəri iddia edib. Borrelə görə, "soyuq müharibə" dövründən sonra yaranan beynəlxalq sistem indi praktiki olaraq mövcudluğunu dayandırır: "Biz həmçinin, Çinin yüksəlişini və onun fəvqəldövlət kimi meydana çıxmasını görürük". Onun sözlərinə görə, bu vəziyyət "çox da xoşagəlməz mənzərə deyil" və Avropanın tezliklə məhv ola biləcəyini göstərir. "Bunun fonunda Al və Böyük Britaniyanın rolunu müəyyən etmək lazımdır. Bu, bizim artan təhdidlərə necə cavab verməyimizdən asılı olacaq", - deyir o əlavə edib.

Borrel nə dərəcədə haqlıdır? Qeyd edək ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putin mayın 7-dəki andiçmə mərasimindəki çıxışında çoxqütblü dünyanın zəruriliyindən danışmış. Bəs ABŞ-in dünyada hegemon statusunu itirməsi konkret Azərbaycana nə vəd edir, ölkəmiz üçün çoxqütblü dünya daha yaxşıdır, yoxsa? Aydın idi ki, Ukrayna müharibəsi sadəcə Rusiya və ya ABŞ hərbi əməliyyatı olaraq qala bilməzdi. Demək olar ki, hər kəs müharibənin Atlantik və Avrasiya arasında geosiyasi

global güc mübarizəsi olduğunu deyirdi. Əslində müharibə tərəfdarları toqquşmalar başlayan kimi bu faktı vurğulayırdılar. İşğaldan bir ay sonra Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov baş verənləri və baş verəcəkləri ümumiləşdirərək qeyd etdi

ki, burada söhbət qətiyyən Ukraynadan yox, dünya nizamından gedir. Birqütblü dünya dönməz şəkildə tarixə gömülüb və indi çoxqütblü dünya doğulur.

ABŞ hegemoniyasının yaranması İkinci Dünya müharibəsindən sonrakı dövrə təsadüf edir. Soyuq müharibənin sonunda Sovet İttifaqının dağılması ilə bu hegemoniya öz kulminasiya nöqtəsinə çatdı. ABŞ hegemonluğunun əsasını ölkənin hərbi, iqtisadi və mədəni gücü təşkil edir. Belə ki, bu ölkə dünyanın ən böyük iqtisadiyyatına malikdir və global ticarətin mərkəzindədir. Dünyanın bir çox ölkələri nə sərmayə yatırır, beynəlxalq maliyyə institutlarında nüfuzlu mövqeyə malikdir və global iqtisadi siyasəti formalaşdırır. Çin iqtisadi gücü və beynəlxalq məsələlərdə iddialı davranışı ilə ABŞ-in üstünlüyünə qarşı çıxıb. Avropa İttifaqı və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında kooperativ təşəbbüslər kimi regional blokların formalaşması mövcud hegemon nizamı yenidən formalaşdırır. Artıq bəzi ekspertlər birqütblü dünyanın ortaya çıxdığını düşünür.

Deputat Asim Mollazadə "Yeni Müsavat"a söylədi ki, bu istiqamətdə proseslər gedir. "Mənə elə gəlir ki, Birləşmiş Ştatlar bir sıra məsələlərdə Çinə güzəşt edir, Pekinlə mülayim davranır. Bunun səbəbi seçkilərdən sonra özünü göstərəcək. Çinin iqtisadi vəziyyətinin və dünyanın bir sıra qitələrində mövqeyinin möhkəmləndiyini görməkdəyik. Amerika hələ ki Çinə güzəştə getməkdədir. Seçkidən sonra siyasət dəyişərsə, ABŞ Çinə təzyiq edə bilər. Amerika dollarla dünya siyasi-iqtisadi səhnəsindədir, amma son dövrlərdə Çin yuanı ilə işləyən ölkələr artır". Siyasi ekspert Fuad Əliyev də açıqladı ki, ABŞ dollar üzərində siyasət qurub, lakin geopolitik məkanda yeni blok meydana gəlir: "Şərq bloku - Çin, Rusiya, İran, Hindistan, Braziliya və digər ölkələr var. BRİKS təqütblü dünyaya qarşıdır. Əslində, ikiqütblü dünyaya rəqabət gücləndirir. Hazırda dünyanın yenidən bölüşdürülməsi, geopolitik nizamın qurulması işi gedir. Ukrayna münafişesi strateji olaraq NATO, yoxsa qarşı tərəfin gücünü müəyyən edəcək. Mən deyirdim ki, ABŞ bu müharibədə Avropa Birliyini özündən asılı vəziyyətə salmaqdadır. Avropa Rusiya ilə münasibətləri pozmaq istəməzdi. Ancaq savaş iqtisadi cəhətdən, qaz tələbatının ödənilməsində Qərb ölkələrini Vaşinqtona meyillənməyə məcbur etdi".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Xəbər verdiyimiz kimi, bu günlərdə Prezident İlham Əliyev "Məişət zorakılığının qarşısının alınması ilə bağlı" qanuna dəyişikliyi təsdiq edib. Beləliklə də məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə cəzalar sərtləşdirilib, inzibati həbs tətbiq edilir.

Qeyd edək ki, əvvəl qüvvədə olan Məcəlləyə əsasən, məişət zəminində iqtisadi xarakterli qanunsuz məhdudiyyətlərin tətbiqinə, yeni şəxs tərəfindən digər şəxsin onun mülkiyyətində, sərəncamında və ya istifadəsində olan əmlakdan, gəlirlərdən məhrum edilməsinə, iqtisadi asılılıq yaradılmasına, belə asılılığın saxlanılmasına və ya ondan sui-istifadə edilməsinə yönəlmiş hərəkətlərə görə yüz manatdan üç yüz manatadək məbləğdə cərimə edilmirdi.

Qanundakı dəyişikliklər məişət zorakılığının qarşısını ala biləcəkmə - rəy

Novella Cəfəroğlu: "Cəmiyyətin özündə dəyişiklik olmasa, heç bir qanun işləməyəcək"

şəxslərə, habelə üzərində qəyyumluq və ya himayəçilik təyin edilmiş şəxslərə şamil olunur.

Qanun, eyni zamanda rəsmi nikah olmadan birgə yaşayan kişi və qadına, habelə onlarla birgə yaşayan qohumlara da şamil olunur.

Bu qanun qadınları, bün-

Qanun layihəsində məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxsə pulsuz hüquqi yardım proseduru da müəyyən edilir.

Layihəyə əsasən, cinsi istismarın və ya cinsi zorakılığın qurbanı olan uşaq və ya onun qanuni nümayəndəsi, yaxud məişət zorakılığından

Beləliklə, müvafiq dövlət qurumuna qanunla qoyulmuş bu öhdəlik artıq ləğv olunub.

Bəs qanundakı dəyişikliklər məişət zorakılığını qarşısını nə dərəcədə ala biləcək?

Hüquq müdafiəçisi və Dirlə Əliyeva adına Azərbaycan

Cavanşir körpüsü ilə bağlı yaxın günlərdə qərar veriləcək

Bakının Xətai rayonunda yerləşən Cavanşir körpüsünün sökülməsi ilə bağlı müzakirələr aparılır. Ötən il körpüdə Böyük Britaniyanın müvafiq şirkəti tərəfindən testlər aparılıb. Aparılan testlərdən sonra belə bir qənaətə gəlini ki, Cavanşir körpüsünün sökülməsinə ehtiyac var.

Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin mətbuat katibi Anar Nəcəfli Modern.az-a açıqlamasında bildirib ki, hazırda körpünün sökülməsi gündəmdədir və bu barədə müzakirələr davam edir.

"Yəqin ki, yaxın günlərdə bununla bağlı qərar veriləcək", - o vurğulayıb

Qeyd edək ki, Cavanşir körpüsü paytaxtın Xətai rayonunda Afizəddin Cəlilov ilə Üzeyir Hacıbəyli küçələrini birləşdirir. Uzunluğu 202 metr, eni 17 metr olan körpü 12 aşırımlıdır. Bir zamanlar Bakı Dəniz Limanı bu ərazidə yerləşdiyi üçün körpünün altından dəmir yolu keçirdi, amma Limanın Ələtə köçürülməsindən sonra bu dəmir yolu istifadəsiz qalıb.

Qadını öldürməyə cəhd etməkdə şübhəli bilinən qohumu saxlanıldı

Bərdə rayon sakini 1997-ci il təvəllüdlü Zəminə Məmmədovaya xəsarətlər yetirilməsi barədə mayın 10-da saat 11 radələrində rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub.

Bu barədə Musavat.com-a Bərdə Rayon Prokurorluğundan məlumat verilib.

Bildirilib ki, araşdırma zamanı 1991-ci il təvəllüdlü Səbuhi Vəliyevin şəhərin Ü.Hacıbəyov küçəsi ərazisində bıçaqla xəsarət yetirərək qohumu Zəminə Məmmədovanı qəsdən öldürməyə cəhd etməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Bərdə rayon prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 29, 120.1-ci (qəsdən adam öldürməyə cəhd) maddəsilə cinayət işi başlanıb. Səbuhi Vəliyev iş üzrə şübhəli şəxs qismində tutulub.

Hazırda cinayət işi üzrə ibtidai istintaq davam edir.

Məişət zəminində psixi zorakılığa, yeni şəxs tərəfindən digər şəxsə qəsdən psixi təzyiq göstərilməsinə və ya dözülməz psixi şərait yaradılmasına yönəlmiş hərəkətlərə görə üç yüz manatdan beş yüz manatadək məbləğdə cərimə edilirdi.

Yeni qanuna əsasən, yuxarıda nəzərdə tutulmuş xətalərin inzibati tənbeh almış şəxs tərəfindən inzibati tənbeh vermə haqqında qərar qüvvəyə mindiyi gündən bir il ərzində təkrar törədilməsinə görə beş yüz manatdan yeddi yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir, yaxud işin hallarına görə, xətanı törədən şəxsiyyəti nəzərə alınmaqla altmış saatdan yüz saatadək ictimai işlər və ya on beş günədek müddətə inzibati həbs tətbiq olunur.

Əvvəlki variantda "yaxın qohum" ifadəsində "yaxın" sözünü çıxarmaqla qanunun təsir dairəsi genişləndirilib.

Beləliklə, qanun qohum olan ailə üzvlərinə, nikah pozulduqdan sonra birgə və ya ayrı yaşayan keçmiş ər-arvada, qəyyum və ya himayəçi təyin olunmuş fiziki

tün digər ailə üzvlərini, o cümlədən uşaqları fiziki, psixi, cinsi və iqtisadi xarakterli zorakılıqdan müdafiə edir.

Bundan başqa, məişət zorakılığını törətmiş şəxsə məişət zorakılığının təkrarlanmaması barədə yazılı xəbərdarlığın edilməməsi və ya zərər çəkmiş şəxsə qismüddətli mühafizə orderinin verilməməsinə görə məsuliyyət müəyyən edilir.

Buna görə vəzifəli şəxslər üç yüz manatdan beş yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir.

Qeyd edək ki, hüquq müdafiəçiləri mühafizə orderi ilə bağlı tələbləri qanunun vacib müddəələrindən biri sayırlar.

Yenilənmiş qanuna görə, qismüddətli mühafizə orderinin verilməsinin aşağı həddi 60 günədek artırılıb. Əvvəlki variantda bu, 30 gün idi.

O cümlədən, qismüddətli mühafizə orderinin verilməsi ilə bağlı müddəədə göstərilən "məişət zorakılığı" törətmiş şəxsin hərəkətləri cinayət məsuliyyəti yaratmaqda qismüddətli mühafizə orderinin verilməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

zərər çəkmiş şəxs tələb etdikdə, cinayət prosesini həyata keçirən orqan cinsi istismarın və ya cinsi zorakılığın qurbanı olan uşağa, yaxud məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxsə pulsuz hüquqi yardım göstərilməsi üçün cinayət prosesində vəkilin iştirakını təmin etməlidir.

Həmçinin, zərərçəkmiş şəxs bu Məcəllədə nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada məişət zorakılığı ilə bağlı cinayət işi üzrə pulsuz hüquqi yardımdan istifadə etmək hüququna malik olacaq. Məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxsə pulsuz hüquqi yardım göstərildikdə vəkilə ödənilməli olan haqqın məbləği məhkəmə məsrəflərinə daxil ediləcək.

Bundan başqa, yenilənmiş qanuna görə, müvafiq dövlət qurumu ailədə münasibətlərin bərpa olunmasına köməklik göstərməyəcək.

Əvvəlki qanun müvafiq orqanın öhdəsinə qoymuşdu ki, məişət zorakılığı baş verdikdə tərəflərin münasibətlərinin normalaşmasına və ailədə münasibətlərin bərpa olunmasına kömək etsin.

can Qadın Hüquqlarını Müdafiə Cəmiyyətinin sədri Novella Cəfəroğlu mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı:

"Nə qədər qanun qəbul olunursa olsun, cəmiyyətin özündə dəyişiklik olmasa, heç bir qanun işləməyəcək. Çünki cəmiyyət çox biganəleşib.

Əvvəllər heç məişət zorakılığı yox idi, var idisə də, bu dərəcədə yayılmamışdı. Çünki 30-40 il əvvəl gənclər evlənməzdən əvvəl ilk öncə ailələr tanış olub, bir-birlərini yaxından tanımağa çalışırdı, daha sonra isə evlənməklə bağlı məsləhət olunurdu. Ailədə problem olanda da, ata-analar gəlir, danışır, öz məsləhətlərini verir, problemi aradan qaldırmağa çalışırdılar. Amma belə deyil, gənclər əksər hallarda yalnız öz seçimləri ilə, ata-ananın məsləhətini dinləmədən ailə qurduqdan sonra hansısa problemlərlə, çətinliklərlə üzləşəndə də ayrılmaq qərarına gəlirlər.

Üstəlik cəmiyyətin özündə mürəkkəbləşmə gedir. İndiki gənclər demək olar ki, təatraz, mədəni tədbirlərə getmək istəmir. Halbuki teatrlar,

tamaşalar mənəviyyatın saflaşması, dünyagörüşünün artırılması üçün bir nümunədir. Amma indi teatra gedən gənclərin sayı xeyli azdır.

Bu baxımdan hesab edirik ki, cəmiyyətdə dəyişikliklər etmək lazımdır. Qanunların sərtləşdirilməsi, dəyişdirilməsi bu məsələyə o qədər də

təsir etməyəcək. Məsələn, bilirik ki, İranda oğurluq edənlərin əlləri kəsilir, amma buna baxmayaraq yenə də oğurluq halları baş verir. Bunun üçün də qeyd etdiyim kimi, cəmiyyətdə, ailələrdə ab-havanı dəyişmək lazımdır".

✉ **Xatidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Ukrayna Rusiyanın hərbi təcavüzünə qarşı yeni canlı resurslar axtarmağa davam edir. Bura təbii ki, ordu üçün əlavə canlı qüvvə səfərbər edilməsi də daxildir. Heç şübhəsiz, bu məqsədlə də Ukrayna Ali Radası təzəlikcə müəyyən kateqoriyalı məhbusların Ukrayna Silahlı Qüvvələri sıralarına göndərilməsinə icazə verib.

“Təxminən 15-20 min məhbus Ukrayna Silahlı Qüvvələrinə səfərbərlik meyarlarına cavab verə bilər”.

Bunu Ukrayna Ali Radasının “Xalqın xidmətçisi” fraksiyasının lideri David Araxamiya bildirib.

“Bu, uyğun ola biləcək məhbuslar üçün paylaşılan mənbədir. Onlardan neçəsinin müqavilə imzalayacağını bilmirik, çünki bu, tərəflərin razılığı ilə baş verəcək. Hesab edirik ki, bu, təxminən bir neçə min nəfər olacaq”, - fraksiya rəhbəri vurğulayıb.

Məlumdur ki, eyni təcrübədən Rusiya çoxdan istifadə edir. Ukrayna niyə məhz indi buna qərar verir? Məhbusların səfərbər edilməsi Ukrayna ordusuna nə dərəcədə faydalı olacaq?

Bu arada Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan bildirib ki, Rusiyanın iştirakı olmadan Ukraynada birtərəfli sülh təşəbbüsünün uğur qazanma şansı azdır. “Ukrayna-Rusiya müharibəsində sülhün bərqərar olunmasında heç bir irəliləyiş yoxdur. Rusiyanın iştirakı olmadan birtərəfli sülh təşəbbüsünün uğur şansı azdır”, - dövlət başçısı qeyd edib.

Bes tərəflərdən hansı sülhə daha çox hazırdır - Rusiya, yoxsa Ukrayna?

Siyasi təhlilçi Sülhəddin

Əkbər “Yeni Müsavat”-a deyib ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsi geopolitik hədəfi olan strateji xarakterli müharibədir: “İlk gündən bu fikirdəyəm Rusiya-Ukrayna müharibəsi geopolitik hədəfi olan strateji xarakterli müharibə olduğundan uzun müddət davam edəcək. Bu müharibə strateji resursların tükənməsinə hesablanmış müharibədir”.

Sülhəddin Əkbər deyir ki, operativ taktiki yanaşma ilə strateji yanaşma arasında fərqlər var: “Taktiki operativ səviyyədə gedən proseslər müvəqqəti və keçicidir. Yeni dünya nizamı yaranmayana qədər, geopolitik savaş öz hədəfinə çatmayanadək Rusiya-Ukrayna savaşını davam edəcək”.

Sülhəddin Əkbər deyir ki, geopolitik qarşıdurmada üz-üzə dayanmış hər iki tərəf - Rusiya və ABŞ başda olmaqla kollektiv Qərb üçün Ukrayna olmazsa, olmazdır: “ABŞ və kollektiv Qərb üçün Ukrayna təhlükəsizlik sisteminin məhəng daşdır. Rusiya üçünsə imperiyanın yeni şərtlərdə və şəraitdə bərpası üçün - buna SSR-2 də deyilə bilər -tarixi legitimlik mərkəzidir, əsasdır. Tərəflər bu savaştan uzun müddət qaçmaq istədi, amma mümkün olmadı”.

Sülhəddin Əkbər deyir ki, dünyada ekspertlər iki qrupa

Ukrayna da döyüşə məhbusları aparır - niyə indi...

Politoloq: “Geopolitik savaş öz hədəfinə çatmayanadək Rusiya-Ukrayna savaşını davam edəcək”

bölünür. Bir qrup yeni dünya düzeninin savaş olmadan mümkünliyini qəbul edir, digər qrup ekspertlər isə savaşsız bunun mümkün olmadığını deyir. Sülhəddin Əkbər özünü 2-ci qrupa aid edir: “Böyük savaş olmadan yeni dünya düzeninin qurulması mümkün deyil. Tarixdə bunun nümunəsi yoxdur. Sülhdən danışanlar qeyri-peşəkarlardır”.

Sülhəddin Əkbər Rusiya-Ukrayna müharibəsinin irimiyyəslı geopolitik bir savaş olduğunu və uzun müddət davam edəcəyini deyir: “Tərəflərdən heç biri hədəfinə çatmayıb. Zaman-zaman sülh danışıqları gündəmə gəlsə də, bu savaş uzun müddət davam edəcək. Azərbaycanla Ermənistan arasında savaş 36 ildir ki,

davam edir və sülh sazişi bu günə qədər də bağlanmayıb. Çünki Azərbaycan ərazisində aparılan savaş da geopolitik savaşın bir elementidir”.

Sülhəddin Əkbər deyir ki, Yeni Dünya düzeni qurulur və bu düzəndə Ukraynanın hansı tərəfdə olması məsələsi həll olunur: “Cənubi Qafqazda, xüsusən də bu gün

Gürcüstanda və Ermənistanda gedən proseslər də geopolitik savaşın ayrı-ayrı həlqələridir”.

Sülhəddin Əkbər hesab edir ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsi kontekstində tez-tez eşidilən nüvə müharibəsinə keçid ehtimalı azdır: “Dünyada strateji sülh və sabitliklə məşğul olanlar ciddi insanlardır. O cümlədən də Rusiyada belədir. Baxmayaraq ki, Rusiyanın siyasi-hərbi rəhbərliyi barəsində müxtəlif fikirlər səsləndirilir. Amma onlar da məsələnin nə qədər ciddi olduğunu anlayırlar. Ona görə də nüvə doktorinaları ilə həmin ölkələrin ən ciddi, ən məsulyyətli adamları məşğul olurlar. Hətta o şəxslərin tibbi ekspertizası da ən ciddi şəkildə keçirilir. Nüvə doktorinasına aidiyyəti olan şəxslər sırasında təsadüfi insanlar yoxdur”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan millisi üçün kritik həftə

Baş məşqçinin adı tezliklə bəlli olacaq

Almaniyalı mütəxəssis Stefan Kunz AFFA tərəfindən futbol üzrə Azərbaycan milli komandasının baş məşqçi postuna namizəd kimi təklif olunub. Lakin Azerisport.com xəbər verib ki, Türkiyə millisinin keçmiş çalışdırıcısı AFFA-nın planlarına daxil deyil, çünki alman millimizin gələcək sükançısı üçün tələblərə cavab vermir. Bundan əlavə, Türkiyədə iş təcrübəsinin yaxşı olmaması da rol oynayır.

Lakin bu günlərdə Almaniyalı mediasında yer alan xəbərlərdə bildirilir ki, AFFA tərəfindən mütəxəssisə təklif göndərilib.

“Sportinfo TV”nin aparıcı eksperti Elçin Cəfərov bununla bağlı tanınmış türkiyəli mütəxəssis Kenan Koçakla da-

nışib.

Türkiyə millisində Stefan Kuntzun da əsas köməkçisi olmuş K.Koçak Elçin Cəfərova bunları söyləyib:

“Bəli, xəbərlər doğrudur. Stefan Kuntz belə bir təklif olduğunu mənə təsdiqlədi.

Qeyd edək ki, gələn həftə

AFFA İcraiyyə Komitəsinin iclası keçiriləcək. İclasda millinin baş məşqçi mövzusu gündəmin əsas mövzusu olacaq.

Bes bu postu kim tutacaq, müzakirələr niyə bu qədər uzanır? Son müddət nə vaxtdır?

AFFA-nın Mətbuat Xidmətinin rəhbəri Elnur Məmmədli danışıqların aparıldığını təsdiqlədi: “Bu istiqamətdə danışıqlar gedir. Sadəcə ad açıqlanmır. Bu konfidensial olduğu üçün belədir. AFFA İcraiyyə Komitəsinin növbəti

iclaslarında bu məsələ müzakirə olunacaq”.

Tanınmış idman yazarı Natiq Muxtarlı Azərbaycanda milli baş məşqçiliyə çoxlarının maraq göstərdiyini qeyd etdi: “Azərbaycan yığmasının baş məşqçi postu ilə bağlı söz-söhbət anlaşılandır. Xeyli məşqçi var ki, stressi olmayan gəlirli iş axtarır. Azərbaycan yığmasının heç bir hədəfi yoxdur. Amma baş məşqçiyə az qala nəhəng yığmaların çalışdırıcılarının aldığı qədər məvacib verilir. Belə işdən kim imtina edə? Ona görə də, xeyli məşqçi var ki, gözü bu postdadır. Yığmanın baş məşqçisinin təyinatı ilə bağlı məsələnin acı bağırısaq kimi uzanmasının başqa bir səbəbi odur ki, AFFA-nın yeni rəhbərliyinin heç bir strategiyası yoxdur.

Bu adamların strategiyası olsaydı, yığmanın baş məşqçisi məsələsi bu qədər uzanmazdı. O postu çoxdan yerli məşqçiyə tapşırırdılar. Təbii ki, onun qarşısına da heç bir tələb qoyulmamalıdır. Çünki futbolu bəsit səviyyədə bilən şəxsə də bilir ki, Azərbaycan yığmasının indiki futbolçularla heç bir perspektivi yoxdur.

Yeni bu yığma böyük turnirlərə vəsiqə qazana bilməz. Ona görə də heç bir perspektivi olmayan yığmaya ildə 10 milyon manat xərcləmək də qeyri-peşəkarlıqdır.

AFFA rəhbərliyi bu məsələni çoxdan bağlamalı, dərhal ölkədə infrastrukturun qurulması, xüsusən də bölgələrdə və uşaq futbolunun inkişafı ilə bağlı nəhəng layihəyə başlamalı idi.

Amma artıq ay yarımdır AFFA-da yeni rəhbərlik var, onlar hələ nəinki birçə bölgəyə baş çəkiblər, heç qurumun inzibati binasında da olmayıblar. Bilirsiniz, futbol ildə bir dəfə AFFA-nın binasına yığış mənasız qərarlara səs verməklə inkişaf etmir. Bunun üçün çalışmaq, özü də gecə-gündüz çalışmaq lazımdır. Sadəcə AFFA rəhbərliyi iş görmək niyyətində deyil. Ya da onlarda bu bacarıq yoxdur. Ona görə də “milli nağılı” ilə baş aldadırlar, “iş görürük” görüntüsü yaradırlar. Amma gələn özümüzü aldatmayaq, aydındır ki, bu nağılın sonunda göyden üç alma düşməyəcək”.

İdman mütəxəssisi Kənan Məstəliyev isə, yerli məşqçisinin milliyyə getirilməsinin tərəfdarıdır: “Azərbaycan yığma komandasının baş məşqçisi əcnəbi olacaq. Bu əvvəldən də bilinirdi. AFFA hələ də yerli mütəxəssislərə

güvənmir, buna öyrənməyib, fikrini dəyişmək də istəmir. Dəfələrlə demişik ki, özümüzə də yığmanı çalışdıracaq məşqçilər var, yetərincədi, amma fikir vermirlər. Ona görə də ümidimizi əcnəbinin heç olmasa yaxşısının gəlməsinə dikmişik. AFFA bir çox məşqçilərlə danışıb, aralarında Kunz da var idi. Düzü, mən də istəməzdim onun gəlməyini. Təcrübəlidir, amma burda işləməsi çətin olardı. Son günlərə qədər əsas namizədlər arasında Urs Fişer vardı, ideal variant idi, amma o da alınmadı. Ən azından məlumat belədi. Onun “Union Berlin”lə gördüyü işlər hamımızın gözü önündədir, gəlsəydi, çox xeyrimizə olardı. Hazırda ən öndə olan namizəd isə slovakıyalı Vladimir Vayssdır. Pis seçim deyil. Qafqazda işləyib, karyerası ərzində uğurlu işləri az olmayıb. Onu gətirsələr, ən azından ilkin mərhələ üçün uğurlu olacağına inanıram. Vaxt gedir, bu məsələ qarşıdakı 10 gün ərzində bitməlidir ki, yeni məşqçi heyəti yığıb iyundakı yoldaşlıq görüşlərində komandanı tanımağa başlasın. Bildiyim qədər gələn həftə İcraiyyə Komitəsinin iclası olacaq və orada bir sıra məsələlərlə yanaşı, məşqçi məsələsi də müzakirə ediləcək”.

□ **Cavanşir ABBASLII,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan təmsilçisi builki “Avroviziya” mahnı müsabiqəsində uğursuzluqla üzləşdi. Xəbər verildiyi kimi, builki yarışmada da müsabiqənin final mərhələsinə keçə bilmədik. Hərçənd sənət baxımından İlkin Dövlətov və Fəxrinin təqdim etdiyi musiqi parçası Nigar və Eldarın 13 il əvvəlki ifasından heç də geri qalmırdı. Amma bu ifa heç olmasa ilk 7-liyə, 20-liyə daxil olmadı.

Bəs ard-arda 2-ci ildir nümayəndəmizin mərhələni adlaya bilməməsi nə ilə bağlıdır - səbəb yaradıcıdır, yoxsa siyasi?

“Avroviziya” mahnı müsabiqəsi dünyanın ən bö-

Ard-arda “Avroviziya” uğursuzluğu - mədəni, yoxsa siyasi səbəb...

Faiq Sücəddinov: “İnanıram ki, qarşıdakı illərdə biz yenə də birinci yeri tutacağıq”

yük musiqi tədbirlərindən biri sayılır. Lakin bu müsabiqənin sadəcə mahnı müsabiqəsi olmadığı haqda çoxdan fikirlər səslənir. Qeyd olunur ki, “Avroviziya” siyasi münasibətlərin yumşaq ifadə platforması olmaqla bərabər, həm də Avropanın mədəni ekspansiya siyasətini icra edən bir mexanizmdir.

Bu yarışmadan siyasi təbliğat vasitəsi kimi istifadə edilməsi ilə bağlı ən məşhur nümunələrdən biri Gürcüstanın 2009-cu ildə Rusiya prezidenti Vladimir Putini məsxərəyə qoyan “We don’t wanna put in” adlı mahnı ilə təmsil olunmağa qərar verməsi idi. Lakin “Avroviziya” mahnının sözlərində açıq siyasi mesajlar olduğunu əsas götürərək, sözlərin dəyişdirilməsini tələb etdi. Tələb Gürcüstan tərəfindən qəbul edilmədi və ölkə həmin il müsabiqədə iştirakdan imtina etdi.

Siyasi proseslərin təsiri 2017-ci ildə İsveçdə keçirilən müsabiqədə daha aydın nəzərə çarpdı. Ukrayna təmsilçisi Camala Kırım türklərinin deportasiyası haqqında yazılan “1944” adlı parça ilə yarışmaya qatıldı. Qeyd edək ki, Rusiyanın Kırım ilhaq etdiyi dövrdə yazılan, Rusiyanın sələfi hesab olunan SSRİ-nin Kırım tatarlarını zorla köçürmə siyasətini tənqid edən mahnının siyasi motivlərinə bu dəfə Avropa göz yumdu

və güclü dəstək əldə edən çıxış qalib olmağı bacardı.

Mütəxəssislər də qeyd edir ki, “Avroviziya”da siyasi faktorlar səsvermə zamanı daha çox nəzərə çarpır. Belə ki, Yunanistanın heç vaxt Türkiyəyə səs verməməsi, Balkan və Skandinaviya ölkələrinin öz aralarındakı daimi dəstəyi bir növ buna sübutdur. Verilən səs-lər, sanki ölkələrin bir-birinə olan münasibətinin göstəricisinə çevrilib. Bu nöqtəyi-nəzərdən qeyd edək ki, Azərbaycanın ən çox səs alıb-verdiyi ölkələr Türkiyə, Rusiya, Moldova, İsrail, Ukrayna və Gürcüstandır.

Son illər isə yarışmada LGBT təbliğatı açıq-aydın hiss olunmaqdadır. Məsələn, 2014-cü ildə keçirilən müsabiqənin qalibi olan Avstriya təmsilçisi Konçita Vorst LGBT təbliğatının simvolu-nə çevrildi. “Saqqallı qadın” olaraq yaddaşlarda qalan ifaçının qalibiyyəti cinsi azlıqların nümayəndələri tərəfindən rəğbətlə qarşılandı və ifaçı “ikon” kimi qəbul olundu. “Simurq quşu kimi yüksəlmək” adlı parçası LGBT hərəkatlarının yüksəlməsi üçün təməl oldu.

Onu da əlavə edək ki, qardaş Türkiyə ilk dəfə bu yarışmaya 1975-ci ildə qoşulub, 34 dəfə müsabiqədə iştirak edib. Lakin səsvermə sistemində dəyişiklikləri əsas götürərək, Türkiyə 2013-cü ildən etiraz əlaməti olaraq bu yarışmada iştirak

etmir.

Xatırladaq ki, ölkəmiz ilk dəfə 2008-ci ildə bu yarışmaya qoşulub. Serbiyanın paytaxtı Belqrad şəhərində baş tutan 53-cü “Avroviziya” müsabiqəsində Azərbaycanı Elnur Hüseynov və Samir Cavadzadə “Day After Day” mahnısı ilə təmsil etdi və 132 xalla 8-ci yeri tutdular. 2011-ci ildə isə Azərbaycan tarixi ərzində birinci dəfə müsabiqənin qalibi oldu. Almaniyanın Düsselndorf şəhərinin ev sahibliyi etdiyi müsabiqədə Eldar Qasimov və Nigar Camal “Running Scared” mahnısı ilə Avropanın bütün dövlətlərini arxada qoydu və yarışmanı “Odlar Yurdu”na gətirdi. Ertəsi il müsabiqəyə paytaxtın Kristal Zalı ev sahibliyi etdi. İsveçli ifaçı Lorinin qələbə qazandığı yarışmada Azərbaycan təmsilçisi Səbinə Babayeva “When the Music Dies” mahnısı ilə 4-cü yeri tutdu.

Azərbaycan sonuncu dəfə müsabiqədə 2013-cü ildə uğurla çıxış etdi. Malmö şəhərində baş tutan müsabiqədə Fərid Məmmədov “Hold Me” mahnısı ilə ikinci yeri tutdu. 2014-cü ildən isə Azərbaycan yarışmalarda mütəmadi olaraq uğursuz çıxış edir. 2014-cü ildə Dilarə Kazımova 22-ci, 2015-ci ildə Elnur Hüseynov 12-ci, 2016 -cı ildə isə Səməra Rəhimli 17-ci yeri tutdu.

2017-də Kiyev şəhərin-

də keçirilən müsabiqədə Azərbaycanı Diana Hacıyeva və “Neaeaoiin” mahnısı ilə təmsil etmiş və nəticədə 14-cü yeri qazanmışdı. İlk dəfə 2018-ci ildə Azərbaycan Aysel Məmmədovanın təmsilində yarımfina mərhələsində məğlub olub. 2019-cu ildə isə Çingiz Mustafayev ifa etdiyi “Truth” mahnısı ilə 8-ci yerdə qərarlaşıb. 2021-ci ildə Niderlandda keçirilən yarışmada iştirakçımız Samirə Əfəndiyeva 20-ci yere çıxıb. 2022-ci ildə isə ölkəmizi Nadir Rüstəmli “Fade To Black” adlı mahnı ilə təmsil etdi və 16-cı yerdə qərarlaşdı. 2023-cü ildə isə daxili seçim üsulunda bir sıra dəyişikliklər edildikdən sonra, ölkəmizi Turan və Tural qardaşları “Tell Me More” adlı mahnı ilə təmsil etdi və finala vəsiqə qazana bilmədilər. Eləcə də, qeyd etdiyimiz kimi, bu ilki təmsilçilərimiz də müsabiqənin final mərhələsinə keçə bilmədi.

Təmsilçilərimizin “Avroviziya”da finala keçməmələri birmənalı qarşılanmayıb. Sosial şəbəkə istifadəçiləri və müsabiqənin azarkeşləri Azərbaycan nümayəndə heyətinin musiqi prodüseri, müğənni Eldar Qasimovdan istefa verməsini tələb ediblər.

“X” sosial şəbəkə platformasının Azərbaycan seqmentində, həmçinin Eldarın “Instagram” səhifə-

sində postunun altında bu barədə onlarla şərh yazılıb. Bildirilib ki, Qasimov iki ildir delegasiyaya rəhbərlik edir və bu müddət ərzində biz finala keçə bilməmişik.

Müğənni Nura Suri isə Eldar Qasimovu, təmsilçilərimiz Fəxri və İlkin qınayanlara səslənib:

“Sosial şəbəkələrdə artıq hamı qınamağı özünə borc bilir. Mən də qınayanları qınamaq istəyirəm. Fəxri və İlkinə nə deyiblər, onlar da onu edib. Geyim, klip, şou və sair onların seçimi deyil. Heç qonorar da almayıblar bildiyimə görə. Eldar da heç nəyi həll etmir orada. Ümumiyyətlə, bir işə köməyiniz keçməyibse, qınamaq çox asandır. Mənim

də bəyənmədiyim çox məqamlar var, amma və lakin hazırda bu haqda danışmaq mənasızdır. Rahat buraxın Fəxri, İlkin və Eldarı”.

Xalq artisti, bəstəkar Faiq Sücəddinov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışmış. Faiq Sücəddinov son iki ildə təmsilçilərimizin uğur qazana bilməməsinə bu cür reaksiya verib:

“Təmsilçilərimizin oxuduğu “Özünə apar” mahnısı hesab edirəm ki, çox gözəl mahnı idi. Məlum olduğu kimi bu dəfə “Avroviziya”da Azərbaycan dilində, muğam çalarlarının olduğu mahnı səsləndirildi. Təmsilçilərimiz də yaxşı ifa etdilər. Amma bu müsabiqədir və bu kimi hallar olur. Məsələn, olur ki, yüz nəfər Çaykovskinin konsertini ifa edir, amma onların arasında yalnız bir nəfərə yer verilir. Bu o demək deyil ki, digər iştirakçılar səhv not ifa edib, sadəcə müsabiqənin öz şərtləri olur.

Və yaxud, bilirik ki, zamanında Dilarə Kazımova “Avroviziya”da 19-cu yer, Samirə Əfəndi 15-ci yer tutmuşdu. Bu o demək deyil ki, onlar yaxşı ifa etmir, əksinə, çox gözəl oxuyurlar. İnanıram ki, qarşıdakı illərdə biz yenə də birinci yeri tutacağıq. Amma indi son iştirakçılarımı qınamaq, niyə belə oldu deyər məsələni olaya çevirmək doğru deyil”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanda yeni növ radarlar quraşdırılır

Araşdırmalar göstərir ki, yol qəzalarının əksəriyyətinə yüksək sürət səbəb olur. Müxtəlif addımlar atılsa da, yenə də sürət həddini aşanlar var və nəticə təəssüf ki, faciələrin artan sayında özünü göstərməkdədir. Bunun qarşısını almaq üçün dünyada tətbiq edilən müxtəlif texnologiyalar Azərbaycanda da mövcuddur.

Modern.az Avtosfer.az-a istinadən xəbər verir ki, artıq sürət həddini göstərən yeni radar sistemi, daha dəqiq desək, elektron tablo Bakı-Şamaxı yolunun 21-ci kilometrliyində quraşdırılıb. Bu cür radar sisteminin artıq bir çox ölkələrdə quraşdırıldığı və çox məşhur olduğu bildirilir.

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin “Signal” idarəsindən bildirilib ki, elektron tablonun quraşdırılmasında məqsəd sürət həddini aşan sürücülərin əvvəlcədən xəbərdar olunması və qaydalara əməl etməsidir. “Yaxın günlərdə quraşdırılan lövhələr aktivləşdiriləcək. Bu cür lövhələrin digər ərazilərdə də quraşdırılması nəzərdə tutulub”.

ÜS AVAT

Son səhifə

N 81 (8454) 11 may 2024

Yaponlar yeni dərman yaratdı: Hamının dişləri olacaq

Yaponiyada elm adamları müxtəlif səbəblərdən, o cümlədən anadangəlmə qüsurlar, çürümə və ya eroziyaya görə dişlərini itirən insanlar üçün dərman icad ediblər. Hazırda dişləri olmayan insanlar protez və ya implant taxmağa məcburdurlar, lakin çox da uzaq olmayan gələcəkdə dişlərin yenidən böyüməsi ehtimalı var. Tədqiqatın müəllifi Katsu Takahashi bildirib ki, yeni dərman dişlərin böyüməsini məhdudlaşdırən USAG-1 adlı zülalı bloklayır. Tədqiqatçılar ilkin təcrübələrdə bu dərmanları anadangəlmə az dişli siçanlara veriblər ki, bu da onların heç bir ciddi yan təsir və ya narahatlıq yaratmadan yeni dişlər çıxarmasına səbəb olub. İndi sınaqların yeni mərhələsində dərman 30 yaşdan 64 yaşa qədər olan könüllülərə vena-daxili tətbiq olunacaq. Kitanoxəstəxanasının stomatologiya və üz-çənə cərrahiyəsi şöbəsinin müdiri Takahashi dərmanın insanların üzərində sınaqlarının başlamasını şərh edib: "Biz diş itkisindən və ya əskikliyindən əziyyət çəkənlərə kömək etmək üçün bir şey etmək istəyirik. İnənə ki, insanların dişlərinin böyüməsi ilə bağlı gözləntiləri yüksəkdir".

Narkotiki pişiyə büküdü, pişiyi körpə kimi təqdim etdi

Krasnoyarsk diyarında bir qadın pişiyin üstündə narkotik maddə gizlədib, onu uşaq kombinezonuna büküb və körpə kimi təqdim etməyə çalışıb. Bu barədə SHOT Telegram kanalı məlumat yayıb. Rus qadın şəhərin müxtəlif yerlərinə bu narkotik çatdırılmasını etməli idi. O, 170 qramlıq mefedronu qablaşdırıb və körpəsi ilə gözən ana kimi davranaraq missiyaya çıxıb. Hiyləgər planına baxmayaraq, o, polis tərəfindən saxlanılıb. Polis kombinezonu açıb, pişiyi və onun üstündəki qantunsuz malları çıxarıb. Qadına qarşı cinayət işi başlanıb. Daha əvvəl bildirilmişdi ki, polis Moskva vilayətində narkotacir axtararkən marixuana saxlanan istixanarı ifşa edib.

"TikTok" Türkiyədə qadağan edilə bilər

"TikTok" Türkiyədə qadağan oluna bilər. Bu barədə Türkiyə Böyük Millət Məclisinin (TBMM) Rəqəmsal Media Komissiyasının sədri Hüseyin Yayman bildirib. "Xüsusən də, bu platformada kontentin paylaşılması ilə bağlı çox ciddi tənqidlər var. ABŞ-də "TikTok" qadağan edilib. Biz qadağaların öləy-

hinəyik, amma Türkiyədə bu iş qadağalarla bitəcək. Çünki təəssüf ki, bu məsələdə nə söz, nə məsləhət, nə xahişlərə bir nəticəyə gələ biləcəyik", - deyərək qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, komissiya söz azadlığının tərəfdarıdır və senzura qoruyur, lakin ictimai asayışı qorumaq

da lazımdır. Yayman qeyd etdi ki, uşaqları və gəncləri qorumaq lazımdır, onlar daha sağlam psixika ilə böyüməlidirlər.

Qan damarlarını təmizləyən iki səhər yeməyi

Həkimlər qan damarlarını təmizləyən iki səhər yeməyini açıqlayıblar. Sözügedən məhsul damarları təmiz saxlamağa kömək edir. Diyetoloqlar bildirib ki, yağ, yumurta, xama yeməkdən imtina etmək lazım deyil. Sadəcə hansı miqdarda istehlak etmək lazım olduğunu bilmək lazımdır. Məsələn, yumurtanın türkibində "pis" xolesterini çıxaran çoxlu xolin var. Yulaf əzməsi də artıq xolesterinlə mübarizə aparır. Türkiyədə xolesterinlə zəngin ödənişli qidaları bədənə çıxaran beta-glükən var. Bunun üçün yulaf əzməsi ən yaxşı səhər yeməklərindən biri hesab olunur. Bütün taxıllar arasında yulaf xolesterolu azaltmaq üçün ən təsirli seçimdir.

ƏDV qəbzləri ölüm saçır - mütəxəssisdən xəbərdarlıq

"ƏDV qəbzlərindəki bəyə zəhərli maddədir". Bu fikri Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov səsləndirib. O bildirib ki, qəbzlər uzun müddət qalarsa, islanarsa, sonsuzluq və xərçəng xəstəliklərinə səbəb ola bilər. Həminin, mütəxəssis onu da vurğulayıb ki, kağızlara azca istilik versək qaralacaq. Məsləhətdir ki, qəbzləri yığb saxlamayın.

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanın ağzında Yer kürəsi əhalisinin sayı qədər bakteriya yaşayır.
- * Dilin üstündə olan izlər hər kəsin özünəməxsus olur.
- * Orta yaşlı adam bir gündə 600 ml tüpürcək ifraz edir.
- * Dırnaqların arxa tərəfində olan ağ iz dırnağı uzanmasına səbəb olan hissəsidir.
- * Beyinə signal saatda 400 km sürətlə daxil olur.
- * Qanın 4 yox 29 qrupu var. Onlardan ən az rast gəlinənləri Yaponiyada bəzi ailələrdə mövcuddur.
- * Bir gün ərzində qan orqanizmdə 19312 kilometr məsafə qət edir.
- * Orqanizmdə olan sinirlərin hamısının birlikdə uzunluğu 75 kilometrdir.
- * İnsan gün ərzində 20 000 dəfə nəfəs alıb-verir.
- * İnsanın gözü 10 milyon fərqli rəngi ayırd edə bilir.
- * İnsanın qulağı ömür boyu uzanır. Bu uzanma ildə 1/4 mm ölçüdə olur.
- * İnsanın ürəyi il ərzində 25 milyon dəfə döyünür.
- * Hər insan il ərzində 2 kiloqrama yaxın ölü dəri toxuması xaric edir.
- * Bir kvadrat santimetr sahədə yüzlərlə ağrı reseptorları var.
- * Oğlanların dilində olan reseptorların sayı qızların dilində olan reseptorların sayından azdır.
- * Bir insan ömrü boyu 35 ton qida qəbul edir.
- * İnsanların ömür boyu göz qırpmaya sərf elədikləri vaxt 5 ildir.
- * Baş beyində bir saniyədə 100000 kimyəvi reaksiya gedir.
- * Asqırmanın sürəti saatda 160 kilometrdir.
- * Gülümdə eyni zamanda üçün 17 əzələsi hərəkətə gəlir, iflic olanda isə 43 əzələ zədələnir.

Bir həftədə 3 kilo necə arıqlamaq olar?

Dietoloq Leticia Carrera pəhriz saxlamadan bir həftədə 3 kiloqram arıqlamağın yollarını açıqlayıb. Mütəxəssisin fikrincə, həftədə 2-5 kiloqram arıqlamaq üçün ciddi pəhrizlərə müraciət etmək lazım deyil. Çörəkdən imtina etməyin

Yaxşı hazırlanmış, az şəkərli çörək xüsusilə səhər yeməyi üçün faydalıdır. Onun miqdarına nəzarət etmək və heyvan zülalları ilə birləşdirmək vacibdir.

Qarğıdalı çörəyi və ya düyü çörəyi ilə əvəz etməyin

Bu xırtıldayan çörəklər adi çörəkdən daha yüksək kalorili ola bilər.

Axşam yeməyində zülal yeyin

Axşam yeməyində yalnız protein yemək keyfiyyətli zülal qəbulunuzu artıraraq arıqlamağa kömək edə bilər.

Qəhvə qəbulunuza nəzarət edin

Şəkərsiz və ya dadlandırıcı qəhvə, süd və şəkər əlavə edilmiş qəhvədən fərqli olaraq çəkiyə təsir etməyəcək.

Meyvə şirələri içməkdən çəkinin

Meyvə şirələri qatı qidalar qədər doyurucu olmadığı üçün yüksək kalorili ola bilər.

Su qəbulunuzu nizamlayın

Yeməkdən yarım saat əvvəl su içmək iştahınızı idarə etməyə kömək edə bilər.

Şəkər istehlakından çəkinin

Şəkər selülitə səbəb ola və dərinin qocalmasını sürətləndirə bilər.

Lif, paxlalılar və zeytun yağı daxil edin

Bu qidalar qidalandırıcı maddələrlə təmin edir və tox hiss etməyə kömək edir.

İdman və istirahət

Məşq maddələr mübadiləsini sürətləndirməyə kömək edir və düzgün istirahət iştahınızı artır biləcək hormonal balanssızlığın qarşısını alır. Həftədə bir neçə kiloqram arıqlamaq həddindən artıq məhdudiyyətlər olmadan, sadəcə sağlam bir pəhriz və həyat tərzinə riayət etməklə ol-duqca mümkündür.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500